

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ — ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ — ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΚΑΤΩΤΑΤΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΙΣΤΙΣ.

Ὅσῳ προβαίνει ἡ οἰκονομικὴ τῶν κοινωνιῶν ἀνάπτυξις τόσῳ ἀναφαίνεται μεταξύ αὐτῶν ἡ μεταναστευτικὴ τῶν κεφαλαίων ιδιότης. Ὅπως τὰ λοιπὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς οὕτω καὶ αἱ δυσχερεῖαι τῆς τοιαύτης κινήσεως τῶν κεφαλαίων κανονίζουσι τὰ περαιτέρω συμφέροντα αὐτῶν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος οἰκονομικὸν φαινόμενον ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῶν ἀποταμιεύσεων τῶν δανειζόντων ἐθνῶν. Τοιοῦτοτρόπως τὸ πλεῖστον τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα Ἰταλικῶν δανείων συνωμολογήθη ἐκτὸς τῶν ὀρίων τῆς χερσονήσου, τὸ πλεῖστον τῶν Ῥωσικῶν εἶναι Ἀγγλικῆς καταγωγῆς, καὶ τὸ ὅλον σχεδὸν τῶν Ὀθωμανικῶν ἀνήκει εἰς τὴν Δύσιν.

Ἡ μεταναστευτικὴ αὕτη ιδιότης τῶν κεφαλαίων ἔχει μεγάλην ἐκπολιτιστικὴν δύναμιν, διότι χρησιμεύουσι τὰ κεφάλαια εἰς τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμὸν ὅπως τὰ λιπάσματα εἰς τὸν ἀγροτικόν. Ἐπομένως πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ὑψηλὴ τις διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἔμπνευσις, ὅτι οἱ προπορευόμενοι ἐν τῇ ἐθνικῇ οἰκονομίᾳ λαοὶ ἔρχονται διὰ τῶν κεφαλαίων τῶν εἰς ἀρρωγὴν πρὸς τοὺς ἐν τῇ ὀπισθοφυλακῇ διατελοῦντας. Ἐρωτήσατε τοὺς Ῥωσικοὺς καὶ Ἰταλικοὺς σιδηροδρόμους· ἡ γλῶσσα τῶν μὲν πρώτων εἶναι μᾶλλον Ἀγγλική, τῶν δὲ δευτέρων κατὰ τὸ πλεῖστον Γαλλικὴ. Εἷς μόνος ἐκ τῶν τελευταίων, ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς Αὐστρίας μέχρι τῆς κεντρικῆς Ἰταλίας ἐκτεινόμενος, ἀποτελεῖ γραμμὴν 5540 χιλιομέτρων ! Ἐκαστος ὅθεν δύναται

νά ἐννοήσῃ τὴν σημαντικότητά τῆς τοιαύτης διὰ πάσαν χώραν ἐξωθεν οἰκονομικῆς ἐπικουρίας, χωρὶς νὰ λησμονήσῃ ἰδιαιτέρως ὁ Ἕλληνας [ἀναγνώστης τὰ ἐμπεδώσαντα τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν δάνεια τοῦ 1824 καὶ 1825, διότι ὁ σύνδεσμος τῶν δανειζόντων πρὸς τοὺς δανειζομένους δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικὸς, βαθμηδὸν ἀποβαίνει, ἐνεκεν τοῦ συμφέροντος, καὶ πολιτικὸς.

Ἐν γένει ἡ διεθνὴς πίστις εἶναι τὸ θερμόμετρον τῆς μεταναστευτικῆς τῶν κεφαλαίων ἐνεργείας. Πόσοι ἐν τούτοις ὄροι διὰ τὴν τοιαύτην κυκλοφορίαν τῶν πολυτίμων περιουσιῶν διὰ μέσου τῶν ὀρίων τῶν ἐπικρατειῶν! Ἡδύναντο οὗτοι νὰ ἀποτελέσωσι τὴν ζωηροτέραν εἰκόνα τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, ποῦ μὲν φωτεινὴν, ποῦ δὲ σκιερὰν, καὶ ποῦ ἐν τῷ βαθυτέρῳ σκότει "Ὄσῳ ἡ πίστις μείζων, τόσῳ ἡ μετανάστευσις ζωηροτέρα. Κατὰ πόσον ἐν τῇ χρηματικῇ πίστει λειτουργεῖ ἡ ἐλπίς τῆς ἐπιστροφῆς τῶν δανειζομένων κεφαλαίων καὶ τῆς κανονικῆς πληρωμῆς τῶν τόκων, περιττὸν νὰ ἀποδειχθῇ. Ἐντεῦθεν ἡ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους διεθνὴς πίστις δύναται νὰ καταταχθῇ εἰς δύο κεφαλαίωδεις κατηγορίας. Ἀφ' ἐνὸς τὰ ἐπιζήτητα ἐξωτερικὰ δάνεια, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ πεπτωκότα εἰς τὴν γενικὴν ὑπόληψιν. Κατὰ μέρος τιθεμένων τῶν πρώτων, ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ μελέτη τῶν δευτέρων, ἐν τῇ ὁποίᾳ δύνανται νὰ περιληφθῶσι τὰ μέχρι 15 0)0 καὶ κατωτέρω, δηλαδὴ ἐπὶ ζημίᾳ 85 καὶ ἐπέκεινα τοῖς 0)0 πεπτωκότα δάνεια. Ἐντὸς τῆς σφαίρας τῶν δανείων τούτων, ἀπὸ ἱστορικῶν τῆς ἡμετέρας Διοικήσεως λόγων, εἶναι καταδεδικασμένα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω, νὰ περιστρέφεται ἡ διεθνὴς πίστις τῆς Ἑλλάδος. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Μαΐου ἐπωλοῦντο ἐν ταῖς χρηματιστικαῖς ἀγοραῖς τῆς Εὐρώπης τὰ ἐπόμενα δάνεια εἰς τὰς ἐξῆς τιμὰς:

Χῶραι	Δάνειον	Τιμὴ.	Ἀγορά.
Venezuela ἐπὶ τόκῳ 4½ τοῖς 0]0		4 τοῖς 0]0	Λονδῖνον
» » 3 »		5½ »	Amsterdam
» » » »		6 »	Λονδῖνον
» (1862) » 6 »		11 »	»
» (1864) » 6 »		11 »	»
Honduras (1870) — —		3 »	»
Mexico (1864) — —		4 »	»
» » 3 »		7 »	»
Costa Rica (1872) 7 »		9 »	»
Paraguay (1872) 8 »		9 »	»
Ecuador » 1 »		8 »	»
Ἰσπανία » 5 »		13½ »	Παρίσιον
» » 3 »		12¾ »	»
» (1859) 3 »		14 »	Βρυξέλαι
» (1871) 3 »		13¼ »	Λονδῖνον
Τουρκία » 5 »		12½ »	Παρίσιον
» » » »		12⅝ »	Βρυξέλαι
» » » »		13¼ »	Κ πολις
» (1858) 6 »		15 »	Λονδῖνον
» (1862) » »		14¼ »	»
» (1865) 5 »		13 »	»
» (1865) 6 »		14 »	»
» (1869) 6 »		14¼ »	»
» (1873) 6 »		14 »	»
Ἑλλάς (1824—25) 5 »		13 »	»

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δανείων τὰ ἀρχαιότερα εἶναι τὰ Ἑλληνικὰ, τὸ ἐντιμότερον εἶναι τὸ Τουρκικὸν τοῦ 1858 πωλούμενον εἰς 15 τοῖς 0]0, καὶ τὸ ἀτιμότερον τοῦ Honduras, μόλις εὕρισκον ἀγοραστὰς ἀντὶ 3 τοῖς 0)0. Εἶναι ἀξιοπαρατήρητον ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ δάνεια εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἐν λόγω κατωτάτης διεθνούς πίστεως κατέχουσι τὴν δεκάτην θέσιν, προϊστάμενα 15 ὁμοτύχων δανείων, καὶ ἐπόμενα ἑτέρων 9. Ἐκ τῶν Τουρκικῶν δανείων ἐπτὰ ὑπερβαίνουν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ κατὰ ¼—2 τοῖς 0)0, ἐν βαδίζει ἐπὶ τῆς αὐτῆς βαθμίδος καὶ δύο εἶναι κατὰ ½ τοῖς 0)0 κατώτερα τῶν Ἑλληνικῶν. Μὴ λησμονήσωμεν ὅτι (ἀνεξαρτή-

τως του μείζονος Τουρκικού τόκου) έως πρόδλίγων μηνών οι κομισταί των Τουρκικών χρεωγράφων ἐλάμβανον τακτικῶς τοὺς τόκους αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐπὶ ἡμισυν σχεδὸν αἰῶνα οἱ κομισταί των Ἑλληνικῶν χρεωγράφων οὐδὲ λεπτόν ἐκ τούτων ἐπορίσαντο.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο πρέπει νὰ ἐξηγηθῆ. Οἱ ἄνθρωποι ἐκ φύσεως περισσότερο φοβοῦνται τὸ παρὸν ὅταν συνταράσσεται καὶ γενναιότερον ἐλπίζουν εἰς τὸ μέλλον. Οἱ κομισταί των Ἑλληνικῶν χρεωγράφων αἰσθάνονται καλῶς ὅτι ἅμα ὡς ἢ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴ εἰσέληθῃ εἰς τὸ ἀναπόφευκτον στάδιον τῆς διοικητικῆς ἰκανότητος, τὰ δικαιώματα αὐτῶν θὰ τύχῃσι κανονικῆς τινος ἀναγνωρίσεως, καὶ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πίστις ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας διεύθυνσιν ἔσεται πάντως ἀσφαλεστάτη ἐγγύησις. Κατὰ τοῦτο τὰ εἰς σταθερὰν ὑπερτίμησιν διατελοῦντα ἐσωτερικὰ δάνεια τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι μικρὰ ἀπόδειξις, ὅπως καὶ ὅλη τοῦ ἔθνους ἡ οἰκονομικὴ προαγωγὴ σημαντικωτάτην πρὸς τοὺς διαδόχους των ὁμολογιούχων τοῦ 1824 καὶ 1825 ἐνθάρρυνσιν ἀποτελεῖ.

Ἐκ τῆς Ἰσπανικῆς ἐπόψεως τὰ ἐν λόγῳ Ἑλληνικὰ δάνεια καθυστεροῦσι τριῶν Ἰσπανικῶν κατὰ $\frac{1}{2}$ —1 τοῖς 0]0, ὑπερτεροῦσι δὲ ἐνὸς κατὰ $\frac{1}{6}$ τοῖς 0]0. Ὅπως δὲ ποτε ἀμφοτέρωθεν ἢ μεταξὺ τῆς Ἰσπανικῆς καὶ Ἑλληνικῆς πίστεως διαφορὰ εἶναι οὐσιωδῶς μικρά. Ἐν γένει ὅσον ἀφορᾷ τὴν πληρωμὴν των τόκων οἱ Ἰσπανοὶ ὑπῆρξαν μὲν προβλεπτικώτεροι των Ἑλλήνων, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποφύγῃσι καὶ τὰ μακρὰ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, διαλείμματα, κατὰ συνέπειαν τῆς ἀσταθείας τῆς πολιτικῆς τάξεως, ὡς ἐκ των ἀλλεπαλλήλων πολιτειακῶν ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ μεταβολῶν. Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν ὑπῆρξαν αἰσθητότερα κατὰ τοὺς Ἰσπανικοὺς σιδηροδρόμους, οἵτινες, ἡμιούργημα ὄντες ξένων κεφαλαίων, ἐλησμόνησαν, κατὰ τὸ πλεῖστον σταθερῶς, τὰς νομίμους πρὸς ταῦτα ὑποχρεώσεις των.

Ἀπέναντι των λοιπῶν τῆς κατωτάτης διεθνούς πίστεως

ἐπικρατειῶν, ἡ Ἑλλὰς κατέχει τῶ ὄντι ἐπίζηλον θέσιν. Τόσον ἀληθεύει ὅτι εἰς πᾶσαν δυστυχίαν ὑπάρχονσι πάντοτε δυστυχέστεροι! Δάνεια συνομολογηθέντα μόλις πρὸ δλίγων ἐτῶν κατεκρημνίσθησαν εἰς τὸ βράθρον τῆς διεθνούς ἀπιστίας, εἰς τρόπον ὅστις ἔχει ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τῆς οἰκονομικῆς καταδίκης. Συνεχῶς οἱ ἔχθροι τῆς Ἑλλάδος παρέβαλον τὰ Ἑλληνικὰ χρεώγραφα πρὸς τὰ τοῦ Honduras, ἐλησμόνησαν ὅμως τὴν ἀναλογίαν ὡς 13 : 3. Δύνανται νὰ προσθέσωσιν οὗτοι ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ χρεώγραφα τοῦ 1824 καὶ 1825 κοιμῶνται. Ἐν τούτοις καὶ κοιμώμενα ταῦτα, ἰδοὺ ὅτι κατανικῶσιν εἰς τὸ στάδιον τῆς διεθνούς ἀγορᾶς τὰ χρεώγραφα ἐξ ἐπικρατειῶν (Venezuela, Honduras, Mexico, Costa Rica, Paraguay, Equador), ὁ πληθυσμὸς των ὁποίων ὁμοῦ ἀνέρχεται εἰς 12 περίπου ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ἀπέναντι τοῦ $1 \frac{1}{2}$ Ἑλληνικοῦ.

Βεβαίως ὅταν καθ' ὅλα τὰ οἰκονομικὰ συμπτώματα τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἔχῃ εὐλόγους ἀξιώσεις εἰς ὑψηλοτέρας συγκρίσεις, ὁ περιορισμὸς αὐτοῦ εἰς τὸν κύκλον των καχεκτικῶν τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς ἐπικρατειῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς σκοπὸς τῆς προκειμένης μελέτης. Ἄλλ' ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία ἔχει τι συγγενὲς πρὸς τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας, καὶ ὅταν θέτῃ τὸ ἐργαλεῖον αὐτῆς ἐντὸς των σαρκῶν, προσπαθῆ νὰ εὕρῃ τὸ ὑγιέστερον μέρος. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ χειρουργὸς τὴν στιγμὴν; καθ' ἣν ἀκουσθῆ ὁ πόνος, διεπέρασεν ἤδη τὰ σεσηπῶτα μέλη τοῦ σώματος.

Ἐν τούτοις ἡ Ἑλληνικὴ πίστις δύναται ὑπὸ ἰκανῶς εὐρείαν ἐποψιν νὰ ἀνθέξῃ συγκρινομένη καὶ πρὸς αὐτὴν ἔτι τὴν Ἰταλικὴν, τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστὸν, κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν αἱ Ἰσπανιώτεροι περιέβαλον ἐθνικαὶ εὐτυχίαι. Εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἐπιβαρύνει τοὺς ὑπ' αὐτῆς πληρωνομένους τόκους των ἐθνικῶν δανείων διὰ φόρου $13 \frac{1}{4}$ τοῖς 0]0, ἐπὶ των καθ' ἣ-

μας έσωτερικῶν δανείων, μεθ' ὅλας τὰς στενοχωρίας του, ὁ Ἑλληνικὸς θησαυρὸς ἐτήρησε τὰς χεῖρας αὐτοῦ καθαράς. Καὶ οἱ σιδηρόδρομοι οἱ μεγάλοι τῆς Ἰταλίας ἀπέναντι τοῦ μικροῦ Ἑλληνικοῦ δὲν εἶναι εἰς κρείττονα θέσιν. Τοιοῦτοτρόπως ἐνῶ ὁ ἡμέτερος παρέχει κανονικὰ τοῖς μετόχοις αὐτοῦ μερίσματα, οἱ μὲν Ρωμαῖκοὶ ἀπὸ τοῦ 1866 οὐδὲν ἀπέδωκαν τοιοῦτον, οἱ δὲ Λομβαρδοὶ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος παρέσχον $1\frac{1}{2}$ μόνον τοῖς ἑκατὸν, καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀπὸ εἰσοδήματος ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου.

Ἡ ἐπὶ τῆς κατωτάτης διεθνoῦς πίστεως προκειμένη μελέτη ἀπολήγει εἰς τὸ ἐπόμενον πόρισμα· ὅτι αἱ πρὸς μεσημβρίαν χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης ἀποκλίνουσιν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὴν οικονομικὴν δυσπιστίαν, ἐνῶ ἡ Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ ἐξόχως Εὐρώπη προίσταται ἐν γένει τῆς κλίμακος. Τὸ ἐπὶ τόκῳ 3 τοῖς 0) Ἀγγλικὸν χρέος ἐπωλεῖτο τελευταῖον ἐν Λονδίῳ ἀντὶ $95\frac{1}{2}$ τοῖς 0)0, καὶ τὰ ἔντοκα (2 τοῖς 0)0) γραμματῖα τοῦ θησαυροφυλακείου ἐπὶ ὑπερτιμήσει 7 σελινίων. Τὸ ἐπὶ τόκῳ $4\frac{1}{2}$ τοῖς 0)0) Βελγικὸν χρέος ἀντὶ $104\frac{1}{2}$ τοῖς 0)0) ἐν Βρυξέλαις. Τὸ ἐπὶ τόκῳ 5 τοῖς 0)0) Γαλλικὸν χρέος ἀντὶ $104\frac{3}{4}$ τοῖς 0)0) ἐν Παρισίοις. Τὸ ἐπὶ τόκῳ $4\frac{1}{2}$ τοῖς 0)0) Γερμανικὸν χρέος ἀντὶ $104\frac{1}{2}$ ἐν Βερολίῳ.

Διὰ τὴν Ἀνατολὴν ἠδύνατο νὰ συναγάγη τις εἰδικώτερα ἔτι πορίσματα. Καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἐκ τῆς γλώσσης τῶν Ἑλληνο-Τουρκο-Αἰγυπτιακῶν δανείων, ὅταν αὕτη βαθύτερον ἐρευνηθῆ, ὁ μετ' ὀλίγον χρόνος θὰ ἀντλήσῃ σωτηριωδέστατα καὶ διὰ τὴν γενικὴν οικονομίαν καὶ διὰ τὴν γενικὴν πολιτικὴν μαθήματα.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ.

Τὸ κατὰ τὴν Κυρηναϊκὴν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ἐμπόριον ἔχει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον, ἄξιον ἐπομένως ἐξετάσεως καὶ μελέτης. Κυρηναϊκὴ ἑκαλεῖτο τὸ πάλαι τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς σημερινῆς Τριπόλεως ἐπαρχίας τουρκικῆς δυτικῶς τῆς Αἰγύπτου κειμένης. Αὐτοῦ ἔκειτο ἡ καλουμένη Πέντα πόλις ἡ κυρηναϊκὴ, περιλαμβάνουσα τὴν Κυρήνην, τὴν Βάρκην (κατόπιν Πτολεμαΐδα), τὴν Ἀπολλωνίαν, τὴν Ταύχειραν ἢ τὰ Ταύχειρα (κατόπιν Ἀρσινόην,) καὶ τὴν Ἑσπερίδα ἢ Ἑσπερίδας (κατόπιν Βερενίκην), ἀπάσας πόλεις ἑλληνικὰς. Παραπόλια τῆς Κυρήνης ὀνομάζει ὁ Στράβων τὰς τέσσαρας τῆς Πενταπόλεως πόλεις· ἦσαν δὲ κατ' αὐτὸν καὶ ἄλλα πολύχνια πλησίον. Ὡστε ἡ σπουδαιοτάτη τῆς Πενταπόλεως εἶναι ἡ Κυρήνη.

Ἡ κτίσις τῆς Κυρήνης ἐγένετο κατὰ τὸν Εὐσέβιον 634 π. Χ. Κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα π. Χ. τὸ ἑλληνικὸν ναυτικὸν εἶχεν ἐπεκτείνει τοὺς πλόας του καὶ πρὸς τὴν Αἴγυπτον, τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἀποικίας εἰς Κυρηναϊκὴν τὴν ὁμοροῦσαν ἐξέπεμψε.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι οὐχὶ πάντοτε ἕνεκα ἐμπορίου ἐξεπέμποντο αἱ ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, ἀλλὰ πολλαὶ τούτων ἐγένοντο ἕνεκα ἐπιδρομῆς ἄλλων λαῶν ὑπερισχυσάντων, ἄλλαι ἕνεκα ἐμφυλίου ῥήξεως ἢ ὁμόρων πολέμων, ἄλλαι ἕνεκα ὑπεραυξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ χώρας τινὸς, καὶ ἄλλαι πρὸς ἐπέκτασιν τῆς δυνάμεως τῆς μητροπόλεως· ἐγένοντο ὅμως πολλαὶ καὶ ἐμπορίας ἕνεκα, οἷα φαίνεται καὶ ἡ προκειμένη, ὡς καὶ ἡ εἰς Αἴγυπτον καὶ

ἄλλαι πλείσται· ὅπως δὴ ποτε ὅμως γινόμεναι, διὰ τὸ ἐμπόριον αἱ πλείσται ἀπέβησαν χρησιμώταται.

Τὰ περὶ τῆς κτίσεως τῆς Κυρήνης ἀφηγεῖται ἐν ἐκτάσει καὶ μετὰ πολλῆς χάριτος ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος. Ἡμεῖς δὲ ἐκ τῆς ἀφηγήσεως αὐτοῦ καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων τὰ ἐξῆς μόνον δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι κτίσμα τῶν Θηραίων· οἰκιστῆς δ' αὐτῆς λέγεται Βάττος τις, ὁ καὶ πρῶτος αὐτῆς βασιλεὺς. Βάττος δ' ἐν τῇ Κυρηναϊκῇ λέγεται ὁ βασιλεὺς ὡς ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Φαραῶ.

Ἡ ἀποικία κατ' ἀρχὰς κατώκησεν ἐπὶ τινος κήσου Πλατέας καλουμένης, κειμένης δὲ ἀνατολικῶς τῆς μετὰ ταῦτα κληθείσης Κυρηναϊκῆς χώρας· ἡ νῆσος αὕτη σήμερον ὀνομάζεται Bomba. Μετὰ δύο ἔτη οἱ ἀποικοὶ ἤλθον φαίνεται εἰς ἐπιμιξίαν πρὸς τοὺς αὐτόχθονας Λίβυας, καὶ τῇ ἀνοχῇ των ἐπέρασαν εἰς τὴν ἀντίπεραν ἐπὶ τῆς Λιβύης εἰς θέσιν Ἀζειριν καλουμένην, ἔχουσαν λιμένα Μενέλαον. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν μετὰ ἕξ ἔτη τῇ προτροπῇ τῶν Λιβύων αὐτῶν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, καὶ τῇ ὁδηγίᾳ των μετῴκισθησαν τέλος εἰς τὴν μεσόγαιαν, ὅπου ἔκτισαν τὴν Κυρήνην εἰς θέσιν ἀπέχουσαν τῆς θαλάσσης τέσσαρας ὥρας ἐπὶ ὄροπέδιου τραπεζοειδοῦς. Ἐνεκα τῆς εὐφορίας τῆς χώρας παρητήθησαν τῆς θαλάσσης οἱ ἀποικοὶ, ἔνεκα τῆς αὐτῆς εὐφορίας τῆς χώρας ἐπὶ τοῦ τρίτου βασιλείως αὐτῆς Βάττου τοῦ δευτέρου, τοῦ εὐδαίμονος ἐπικληθέντος, προσεκλήθησαν ἐκ τῆς μητροπόλεως Ἑλλάδος καὶ ἄλλοι ἀποικοὶ, ἤλθον δὲ τοσοῦτοι, ὥστε ἐπὶ Ἀρκεσιλάου τοῦ δευτέρου, τοῦ χαλεποῦ ἐπικληθέντος, περὶ τὸ 567 π. Χ. ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἦτο μέγιστος. Πρὸς ἀπόδειξιν φέρομεν μαρτυρίαν τινὰ τοῦ Ἡροδότου, ἣτις ὅσον μεγαλοποιημένη καὶ ἂν ἦναι, οὐχ ἦττον δεικνύει τὸν μέγαν τῆς πόλεως πληθυσμόν. Εἰς μάχην τινὰ μετὰ τῶν αὐτοχθόνων Λιβύων ἀποστάντων ἀπὸ τῆς Κυρήνης

ἑπτὰ χιλιάδες ὄπλιται Κυρηναῖοι, λέγει ὁ ἱστορικὸς, ὅτι ἔπεσαν! Ἡ εὐφορία τοῦ τόπου φαίνεται εἴλκυσε πολλοὺς ἀποίκους, τάχιστα δὲ τοὺς ἐπολλαπλασίασεν.

Ἡ πόλις αὕτη βραδύτερον προέβη εἰς βαθμὸν μέγαν πλοῦτου καὶ εὐδαιμονίας. Σήμερον ἔτι οἱ περιηγηταὶ ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἐρειπίων τῆς ἐξάγουσιν, ὅτι ὀλίγαι πόλεις τῶν τότε ἡμιλλῶντο πρὸς τὴν λαμπρότητα καὶ τὸ μέγεθος τῶν οἰκοδομῶν αὐτῆς· ὡς λόγον δὲ ἐκτὸς τοῦ πλοῦτου τῶν κατοίκων φέρουσι τὸ ὀλιγοδάπανον τῶν μαύρων δούλων, δι' ὧν κατεσκευάζον τὰ ἔργα ταῦτα, ἐν ᾧ ἐν τῇ μητροπόλει Ἑλλάδι αἱ δαπάναι τῶν δούλων ἦσαν μείζονες. Λιμένα ἡ Κυρήνη εἶχε τὴν Ἀπολλωνιάδα. Ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν πόλεων, οὐσῶν μεσογαιῶν, εὐθὺς κατανοεῖται, ὅτι ναυτικὴ ἡ χώρα δὲν εἶχεν· οἱ Πενταπολίται ἐπομένως δὲν ἐξήρχοντο πρὸς ἐμπορίαν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Πλουτιζόμενοι οἱ κάτοικοι ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν προϊόντων τῆς χώρας των, δὲν ἐθεώρουν ἀναγκαῖον νὰ ἐξέλθωσιν ἔξω πρὸς ἐμπορίαν. Ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μετέβαινον ἐκεῖ πλοῖα διὰ νὰ μετακομίσωσιν ἀλλαχοῦ τὰ προϊόντα τῆς. Ὡς καὶ ἐκ τοῦ Πόντου τοῦ Εὐξείνου ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης τινὰς ἐμπορευομένους μετὰ τῆς Λιβύης.

Περὶ τῆς εὐφορίας τῆς χώρας ταύτης ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος θαυμάσια. Ὁ χρόνος τῆς ὀπώρας, λέγει, διαρκεῖ αὐτοῦ μῆνας ὀκτώ. Πρῶτον μὲν γίνεται ὁ θερισμὸς καὶ τρυγητὸς τῶν καρπῶν τῶν κατὰ τὰ παραθαλάσσια, μετὰ δὲ τὴν τούτων συγκομιδὴν θερίζονται οἱ καρποὶ τῆς ὑπὲρ τὴν θάλασσαν χώρας, τῶν καλουμένων βουνῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν καὶ τῆς συγκομιδῆς ταύτης τότε ὠριμάζει καὶ ὁ εἰς τὸ ὑψηλότατον τῆς χώρας καρπός· ὁ Στράβων τὴν ὀνομάζει ἵπποτρόφον ἀρίστην καὶ καλλίκαρπον. Ἄξιον μνείας διὰ τοὺς καρποὺς εἶναι χωρίον τι τοῦ Σκύλακος περιγράφοντος κόλπον τινὰ τῆς Κυρηναϊκῆς θέας ἄξιον, Φυκοῦντα καλούμενον. Ὁ περὶ

πὸν κόλπον, λέγει, τόπος εἶναι σύσκιος ὑπὸ δένδρων ἐμπεπλεγμένων πρὸς ἀλληλα, ὅσον τὸ δυνατόν πυκνότητα. Τὰ δὲ δένδρα εἶναι λωτός, μηλέαι παντοδαπαί, ροαί, ἄπιοι, μιμαίκυλα (τὰ ἄλλως κόμαροι) συκάμινα, ἄμπελοι, μυρσίνας, δάφνας, κισσός, ἐλαῖαι, κότινος, ἄμυγδαλαί, καρύαι. Τὰ ὕδνα τῆς Κυρήνης (ὑτανα κοινῶς λεγόμενα) ἦσαν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις περίφημα· περὶ τῶν ἰων καὶ τῶν ἄλλων ἀνθέων τῆς λέγει ὁ Ἀθήναιος, ὅτι ἀπέδιδον ἄκρατον καὶ θεῖαν ὄσμην, μάλιστα δὲ ὁ κρόκος. Τὸ ἐμπόριον τῶν κατοίκων λοιπὸν περιωρίζετο εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς τε κυρηναϊκῆς χώρας, καὶ τῆς πέριξ Λιβύης· εἶχε δὲ καὶ μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἐμπόριον κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Ἐκτὸς τῶν φυσικῶν προϊόντων τῆς ἐξήγοντο καὶ δέρματα βοῶν· καὶ τὸ μῦρον δὲ τὸ κυρηναϊκὸν τὸ ἐκ ῥόδων ἦτο περίφημον, καὶ λίθοι δακτύλιοι τεχνικώτατα ἐκεῖ διεγλύφοντο. Ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων τῆς κυρηναϊκῆς ἄξιον ἰδίας μνείας εἶναι τὸ καλούμενον σίλφιον, ἐμπόρευμα πολύτιμον, ἐξ οὗ καὶ παροιμία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Βάττου σίλφιον ἐπὶ πλούτου μεγάλου. Ἦτο δὲ τὸ σίλφιον κατὰ τὸν Θεόφραστον φυτὸν τι ὅμοιον τῷ νάρθηκι (νάρθηξ ὀνομάζεται φυτὸν τι ὅμοιον μὲ μάρathon μὲ ἐν στέλεχος ὅμως, ὀνομάζεται δὲ καὶ σήμερον ἐν Τήνῳ νάρθηκας), ἔχων πολλὰς καὶ παχείας ῥίζας. Τὸ στέλεχος τοῦ ἦτο ἐδώδιμον καλούμενον ἰδίως καυλός· τὰ φύλλα τοῦ ἦσαν ὡς τὰ τοῦ σελίνου, μᾶσπετα ὀνομαζόμενα, κατάλληλα πρὸς τροφήν τῶν προβάτων, καθαρτικὰ, θρεπτικώτατα καὶ παρέχοντα ὄσμην ἡδεῖαν· εἰς τὸ κρέας τῶν. Ἐκ τῶν ῥιζῶν δὲ καὶ τοῦ στελέχους ἐξεθλίβετο ὑγρὸν, ὅπως καλούμενον, περίφημος ὡς φάρμακον καὶ ὡς ἄρτυμα· ἐγένετο δὲ σπουδαιοτάτη αὐτοῦ ἐξαγωγή. Οἱ Κυρηναῖοι τὸ εἶχον ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ τῶν νομισμάτων, ὧν σώζονται ἔτι τινά· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων ἡ ἐξαγωγή αὐτοῦ ἦτο ἀπηγορευμένη, ἐξήγετο λαθραίως. Ὁ Στράβων ἀνα-

φέρει, ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι κομίζοντες διὰ τῶν πλοίων τῶν οἶνον εἰς τινὰ λιμένα, ἐκτὸς τῶν ὄριων τῆς Κυρηναϊκῆς κείμενον, Χάρακα καλούμενον, ἀντεφορτίζοντο σίλφιον καὶ ὀπὸν παρὰ τῶν ἐκ Κυρήνης λάθρα παρακομίζοντων. Ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων παρ' ὀλίγον νὰ ἐκλείψη· διότι ἐπῆλθον οἱ βάρβαροι δι' ἔχθραν τινὰ, καὶ ἐφθειραν τὰς ῥίζας τοῦ φυτοῦ. Λέγουσι δὲ σήμερον, ὅτι ὑπάρχει πάλιν ἀφθονον, καλούμενον ὑπὸ τῶν Ἀράβων Δρίας.

Ἡ Κυρήνη ἐβασιλεύετο μέχρι Βάττου τοῦ τρίτου, ἐφ' οὗ τὸ πολίτευμα μετεβλήθη ἐπὶ τὸ δημοκρατικώτερον· διὰ τινος Δημόνακος, κληθέντος ἐκ Μαντινείας τῆς Ἀρκადίας. Οὗτος ἐλθὼν καταρτιστὴρ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον διήρесе τοὺς κατοίκους εἰς τρεῖς φυλάς, τὴν τῶν Θηραίων καὶ περιοίκων, τὴν τῶν Κρητῶν καὶ Πελοποννησίων, καὶ τρίτην τὴν τῶν λοιπῶν νησιωτῶν. Εἰς δὲ τὸν βασιλέα Βάττον κατέλιπεν ἐκ τῶν ἐξουσιῶν τῶν βασιλικῶν μόνην τὴν ἱερωσύνην, τῷ παρεχώρησε δὲ καὶ τὰ κτήματα τὰ διὰ τὴν βασιλείαν ὡς καὶ πρότερον προσδιωρισμένα. Τὴν μεταρρύθμισιν ταύτην τοῦ πολιτεύματος ἀπεδέχθη ὁ Βάττος, ὁ διάδοχος ὅμως αὐτοῦ Ἀρκεσίλαος ὁ τρίτος ἐζήτησε ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν τῶν προπατόρων του, διὸ στασιάσας, ἐξέπεσε, καὶ οὕτως ἐδημοκρατήθη ἡ χώρα, μεταπίπτουσα ἀπὸ τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν τυραννίαν καὶ τανάπαλιν. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει, ὅτι καὶ βραδύτερον ἐπὶ Ἀράτου δύο Ἀρχάδες Μεγαλοπολίται Εὐδημος καὶ Μεγαλοφάνης, πλεύσαντες εἰς Κυρήνην κατὰ παράκλησιν τῶν Κυρηναίων, τεταραγμένων κατὰ τὴν πόλιν καὶ νοσοῦντων, εὐνομίαν ἔθεντο, καὶ διεκόσμησαν ἄριστα τὴν πόλιν. Ἡ μεγάλη εὐπορία καὶ ὁ πλοῦτος ἐγένετο παρὰ τοῖς ἀγαθοῖς Κυρηναίοις μυρίων ἀνησυχιῶν ἀφορμή. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ῥωμαῖος Λούκουλλος εὐρῶν αὐτοὺς ἐκ τυραννίδων συνεχῶς καὶ πολέμων ταραττομένους, τοὺς εἰρήνευσε, πλὴν τοὺς ἐδούλωσε. Ὅτε δὲ τὸν παρεκάλουν νὰ τοὺς δώσῃ νόμους, καὶ νὰ μετατρέψῃ τὴν πολιτείαν ἐπὶ τῇ

σωφρονέστερον, ὁ Λούκουλλος τοῖς ἀπήντησε. Χαλεπὸν Κυρηναίοις, οὕτως εὐτυχοῦσι νομοθετεῖν. Ταῦτα διηγου-
μενος ὁ σοφὸς Πλούταρχος ἐπιφέρει τὸ ἐξῆς σοφὸν λόγιον:
Οὐδὲν ἀνθρώπου δυσαρχτότερον, ὅταν νομίζῃ ὅτι εὐδαι-
μονεῖ, καὶ πάλιν οὐδὲν δεκτικώτερον ἐπιστασίας, ὅταν ἡ
τύχη τὸ περιστείλῃ, ὡς ἐπὶ Λουκούλλου εἶχε συμβῆ.

Ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ χώρα ὑπετάγη
εἰς τοὺς Πτολεμαίους· εἶτα εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἀπατε-
λοῦσα μετὰ τῆς Κρήτης ἰδίαν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν. Ἐπὶ
τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἔτι ἦνθει, ὅτε ἐπελθὼν
ὁ βαρβαρικὸς τῶν Ἀράβων χεῖμαρρος, κατέκλυσε τὴν χώ-
ραν, καὶ ἐξήλειψε ἄρδην τὴν ἐλληνικὴν φυλὴν ἐρήμωσις
δὲ καὶ σκότος βαθύ ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος κατακα-
λύπτει νῦν τὴν χώραν τὴν γεννήσασαν τοσοῦτους μεγά-
λους ἄνδρας εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος, τοὺς Ἀριστίπ-
πους τοὺς Καλλιμάχους, τοὺς Ἐρατοσθένης, τοὺς
Καρνεάδας καὶ τόσους ἄλλους, καὶ γυναῖκας ἔτι φιλοσό-
φους, διδαξάσας τὴν φιλοσοφίαν, τὴν Ἀρήτην.

Ἐγκαταλείποντες τὴν χώραν ταύτην μετ' ἀναμνή-
σεων λυπηρῶν, ὅτι ἔνεκα τῆς βαρβαρότητος ἐστερήθημεν
διὰ παντὸς χώρας εὐδαίμονος, ἃς ἐπισκεφθῶμεν τὴν Αἴγυ-
πτον, χώραν ἐπίσης εὐδαίμονα κατοικουμένην ἐπὶ τῶν
προγόνων μας ὑπὸ λαοῦ γηραιοῦ, πολὺ πρὸ τῶν Ἑλλήνων
ἀκμάσατος, παρὰ τοῦ ὁποῖου πολλὰ καὶ καλὰ οἱ πρόγο-
νοί μας ἐδανείσθησαν· ἀλλὰ λαοῦ δειλοῦ, ὑπόπτου πρὸς
τοὺς ἐκτός, καὶ διὰ τοῦτο μισοξένου. Οἱ πρότερον βασι-
λεῖς τῆς Αἰγύπτου οὐδαμῶς προσεδέχοντο τοὺς Ἑλλη-
νας. Κατὰ παράδοξον δὲ συγχυρίαν ἢ πειρατεία τῶν ἡμε-
τέρων καὶ ὁ φιλαρχία τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων ἔδωκαν
ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐπιμιξίαν τῶν δύο τούτων λαῶν, καὶ ἰδοὺ
πῶς, Ἴωνες καὶ Κάρρες τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐξῆλθον πρὸς
πηρατείαν, καταντήσαντες δὲ καὶ εἰς Αἴγυπτον ἐξῆλθον
εἰς τὴν γῆν περὶ τὸ Ἀηλούσιον στόμα τοῦ Νείλου· ἔνο-
πλοι καὶ ἐλεηλάτουν τὸ πεδῖον, Ἰδόντες αὐτοὺς ἄνδρες

Αἰγύπτιοι ἀνήγγειλαν τῷ τότε βασιλεύοντι Ψαμμιτίχῳ,
ὅστις ἐζήτηε νὰ καταβάλλῃ τοὺς ἑνδεκα συνάρχοντάς τω
βασιλεῖς. Λαβὼν λοιπὸν αὐτοὺς μισθοφόρους, κατέστρεψεν
ἐκείνους καὶ ἐμονοκράτησεν αὐτός. Πρὸς εὐγνωμοσύνην
δὲ καὶ πρὸς ἀσφάλειάν του διὰ πᾶσαν ἀνάγκην τοὺς κα-
τάκισεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πηλουσίου στόματος κάτωθεν τῆς
Βουβάστιος εἰς τόπον ὀνομασθέντα Σ τ ρ α τ ὀ π ε δ ο ν.

Μετὰ πολὺν δὲ χρόνον ὁ βασιλεὺς Ἀμασις τοὺς κα-
τάκισεν εἰς τὴν πόλιν Μέμφιν ὡς σωματοφύλακας τοῦ.
Ὁ αὐτὸς Ἀμασις, φιλέλλην ὢν, ἔδωκεν ἰδίᾳ εἰς τοὺς Ἑλ-
ληνας πόλιν νὰ κατοικήσωσι, τὴν Ναύκρατιν, κειμένην
εἰς τὸ ἀντίθετον (τὸ δυτικόν) τοῦ Νείλου στόμα τὸ λε-
γόμενον Κανωβικόν· καὶ αὐτὴ μόνη ἦτο τὸ πάλαι ἀνοικτὴ
εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον. Αὐτοῦ εἰς τοὺς ναυτιλλο-
μένους ἔδωκε τόπους διὰ νὰ κτίσῃσι βωμοὺς καὶ τεμένη
τῶν θεῶν. Τὸ ὀνομαστότατον δὲ καὶ χρησιμώτατον τέμε-
νος ἦτο τὸ ὀνομασθὲν Ἑ λ λ ἦ ν ι ο ν, κατασκευασθὲν
ὑπὸ τῶν ἐξῆς ναυτικῶν πόλεων. Ἐκ τῶν Ἴωνων εἶχον
κατασκευάσει αὐτὸ, ἡ Χίος, Τέως, Φώκαια καὶ Κλαζομε-
ναί, ἐκ τῶν Δωριέων ἡ Ῥόδος, Κνίδος, Ἀλικαρνασσὸς καὶ
Φάσηλις, ἐκ δὲ τῶν Αἰολέων μόνη ἡ Μιτυλήνη. Τὰ τε-
μένη δὲ ταῦτα δὲν ἦσαν πρὸς θρησκευτικὸν σκοπὸν μόνον
κατεσκευασμένα· ἡ θρησκεία ἦτο τὸ κέντρον τῆς ἐνώ-
σεως, ὁ σκοπὸς δὲ ἦτον ὅλως ἐμπορικὸς· διότι αὐταὶ αἱ
μνημονευθεῖσαι πόλεις παρεῖχον ἄνδρας προστάτας τοῦ
ἐμπορίου. Προστάται δὲ τοῦ ἐμπορίου καθ' ἡμᾶς δύνανται
νὰ ὀνομασθῶσιν ἀρχαὶ κοθεστηκυῖαι πρὸς ἐπίβλεψιν καὶ
προστασίαν τοῦ ἐμπορίου, καὶ δικασταὶ λύοντες τὰς με-
ταξὺ ἐμπόρων γεννωμένας διαφορὰς, καὶ ἐνεργοῦντας τὴν
ἐπὶ τῶν ἐμπόρων καὶ ναυτιλλομένων ἀστυνομίαν.

Ἐκτός δὲ τῶν εἰρημένων πόλεων οἱ Αἰγινῆται εἶχον ἴδιον
τέμενος τοῦ Διὸς, οἱ Σάμιοι τῆς Ἡρας καὶ οἱ Μιλήσιοι
τοῦ Ἀπόλλωνος. Δὲν ἐπετρέπετο δὲ εἰς οὐδὲν ἄλλο τοῦ
Νείλου στόμα νὰ πλησιάσῃ πλοῖον, παρὰ μόνον εἰς τὸ

Κανωβικόν. Ἐὰν προσωρμίζετο εἰς ἄλλο τῆς Αἰγύπτου μέρος, ἔπρεπε νὰ ὁμώσῃ τὸ πλήρωμα, ὅτι τυχαίως ἦλθον, καὶ ἔπειτα ν' ἀποπλεύσῃ εἰς τὸ Κανωβικόν. ἐὰν δὲ ἕνεκα ἀντιπνεόντων σφοδρῶν ἀνέμων δὲν ἦτο τοῦτο δυνατὸν, τὰ φορτία περιηγοῦντο περὶ τὸ Δέλτα διὰ φορτιγίδων μέχρι Ναυκράτιδος. Καὶ οἱ Κυθήριοι ἕνεκα τῆς θέσεως τῆς νήσου των εἶχον σπουδαῖον ἐμπόριον μετὰ τῆς Λιβύης καὶ Αἰγύπτου, προσκομίζοντες ἰδίως σῖτον εἰς τὴν Λακωνίαν· διότι ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐξαγομένων σπουδαιότατον ἦτον ὁ σῖτος. Οἱ ἐν Ἀθήναις σιτέμποροι μάλιστα ἐπὶ πολιτικῶν περιπλοκῶν καὶ ἐπὶ σιτοδείας, κερδοσκοποῦντες, ἐπροτίμων τὸν αἰγυπτιακὸν σῖτον τοῦ σικελικοῦ, λιβυκοῦ καὶ τοῦ ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου κομιζομένου, ἔχοντες, κατὰ τὸν Δημοσθένη, ἀνταποκριτὰς ἐν Ῥόδῳ καὶ ἀλλαχοῦ, δι' ὧν ἐπληροφοροῦντο τὰς ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος τιμὰς, ἐκεῖ κομίζοντες σῖτον ὅπου περισσότερον ἐτιμᾶτο. Ἐξήγετο προσέτι πάπυρος, ἐξ οὗ κατεσκευάζοντο σχοινία καὶ ἱστία πλοίων, ἐξήγετο κάλαμος, φάρμακα καὶ λεπτά λινὰ ὑφάσματα. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος δὲ εἰσήγοντο ἔλαιον καὶ οἶνος.

Ἐν τῇ γῶρᾳ ταύτῃ ἐπετελέσθη βραδύτερον γεγονός μέγα, σπουδαιότατον διὰ τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον, ἡ κτίσις τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ μέγας ἐκεῖνος δορικτῆτωρ καὶ βασιλεὺς, ὅστις κατακτῶν χώρας, δὲν ἐσκόπει μόνον νὰ κορέσῃ τὴν πρὸς τὸ ἄρχειν ἐπιθυμίαν του, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ ἐκπολιτίσῃ τὴν κατακτωμένην χώραν καὶ νὰ διαχύσῃ εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὸν πλουτισμὸν, ἐκτελῶν τὰ σοφὰ τοῦ ὑπάτου τῶν τότε πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων διδασκάλου του διδάγματα, ὁ Ἀλέξανδρος λέγω, ἀφοῦ ἐξέτεινε τὸ κράτος του μέχρις Ἰνδιῶν, συνέλαβε τὸ ἐξῆς μεγαλοεργὸν σχέδιον: Ἐτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἀραβίας, ἵνα καὶ τὴν χώραν ταύτην ἐνώσῃ μετὰ τοῦ κράτους του· σιγάμα δ' ἐσκόπει τὸν μὲν Τίγγριν νὰ κατα-

στήσῃ ἐπὶ πλεῖστον πλευστὸν, νὰ κτίσῃ δὲ εἰς τὰς ἐκβολὰς του μέγαν λιμένα. Ἐναυπήγει δὲ στόλον μέγαν, δι' οὗ ὁ Νεάρχος νὰ περιπλεύσῃ τὴν Ἀραβίαν καὶ νὰ συνδέσῃ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Περσίαν μετὰ τῶν ἀνατολικῶν τῆς Ἀφρικῆς παραλίων καὶ τῆς Αἰγύπτου· ἐν Βαβυλῶνι δ' ἀνωκοδόμησε τὸν κατερειπωμένον ναὸν τοῦ Βήλου, σκοπῶν τὴν πόλιν ταύτην νὰ καταστήσῃ πρωτεύουσαν τῆς ἐπικρατείας του, κέντρον τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ μεγίστην καὶ λαμπροτάτην τῶν τότε τῆς οἰκουμένης πόλεων. Ἄλλ' ὁ θάνατος, ἄωρος ἐπελθὼν, ἐματαιώσῃ πάντα ταῦτα τὰ σχέδια τοῦ μεγάλου ἐκείνου βασιλέως.

Ὁ ἦρωσ λοιπὸν οὗτος πρὶν ἢ κατακτήσῃ ὅλοσχερῶς τὸ περσικὸν βασίλειον, μετὰ τὴν τῆς Τύρου καταστροφὴν καὶ τὴν ἐκπολιόρκησιν τῆς Γάζης εἰσέβαλεν εἰς τὴν Αἰγυπτον τέλη τοῦ 332 π. Χ., ἦν ὑπέταξεν ἀμαχητί· ἐκεῖ δὲ, ἐννοήσας πόσον ἡ γῶρᾳ ἦτο ἐπίκαιρος εἰς τὸ ἐμπόριον, ἐζήτηε χῶρον διὰ νὰ κτίσῃ πόλιν· καὶ κατεμετρεῖτό τις, ὃν εἶχον ἐκλέξει οἱ ἀρχιτέκτονες. Κοιμώμενος δὲ τὴν νύκτα ὁ Ἀλέξανδρος, καθ' ἃ ἀφηγοῦντο οἱ Ἀλεξανδρεῖς, εἶδε καθ' ὕπνου, ὅτι ἀνὴρ πολὺς καὶ γεραρὸς τὸ εἶδος παρέστη ἐνώπιόν του, καὶ τῷ εἶπε τὰ ἐξῆς ὁμηρικὰ ἔπη:

Νῆσος ἔπειτά τις ἐστὶ πολυκλείστῳ ἐνὶ πόντῳ
Αἰγύπτου προπάρη. Φάρον δὲ ἔκικλήσκει.

Εὐθὺς λοιπὸν ἐγερθεὶς, ἐβάδισεν ἐπὶ τὴν νῆσον Φάρον, ἣτις τότε δὲν ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς ἠπείρου. Ὡς εἶδε δὲ τὸν τόπον εὐφύεστατον πρὸς οἰκοδομὴν πόλεως, εἶπεν ὅτι ὁ Ὅμηρος καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἦτο θαυμαστός, ἀλλὰ καὶ σοφώτατος ἀρχιτέκτων· καὶ εὐθὺς διέταξε νὰ διαγράψωσι συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν τοῦ τόπου τὸ σχῆμα τῆς πόλεως. Καὶ οἰωνοὶ δὲ ἄριστοι ἐγένοντο τὴν ἐπίνευσιν τοῦ θεοῦ σημαίνοντες, καὶ τὴν μέλλουσαν τῆς πόλεως εὐδαιμονίαν. Δευκὴ γῆ, διὰ νὰ σημειώσῃ τὴν γραμμὴν τοῦ

περιβόλου δὲν ὑπῆρχεν, ἢ, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἢ ὑπάρχουσα ἐξέλιπεν. Ἐρχομένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔλαβον ἀπὸ τὰ ἄλευρα τὰ διὰ τοὺς ἐργάτας παρεσκευασμένα, δι' ὧν καὶ αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως κατετεμήθησαν εἰς πλείους. Αἰφνης δὲ πλῆθος ἄπειρον διαφόρου εἶδους πτηνῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς λίμνης κατέβαινον καὶ ἔτρωγον τὰ ἄλευρα· ὁ Ἀλέξανδρος ἰδὼν τοῦτο ἐταράχθη, ἀλλ' οἱ μάντιες τὸν ἐνεθάρρουν εἰπόντες, ὅτι τὸ θεῖον διὰ τοῦ οἰωνοῦ τούτου σημαίνει, ὅτι κτίζει πόλιν ἐσομένην εὐδαιμονεστάτην καὶ παντοδαπῶν ἀνθρώπων τροφόν. Εἰς τὰ μεγάλα συμβάντα παρειαγόνται καὶ σημεῖα προμηνύοντα τὴν ἐπίνευσιν τῆς θείας προνοίας.

Περίεργος εἶναι ἡ περιγραφή τῆς Ἀλεξανδρείας, ὡς ὑπῆρχεν ἐπὶ Στράβωνος. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκλογὴ τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν ἦτον ἀρίστη. Ἡ εὐκαιρία τοῦ χώρου, λέγει ὁ Στράβων, εἶναι πολύτροπος. Καὶ ὑπὸ στρατηγικὴν, καὶ ὑπὸ ἐμπορικὴν, καὶ ὑπὸ ὑγιεινὴν ἐποψιν, ἡ πόλις ἔκειτο ἀριστα. Ὁ χώρος βρέχεται ἀπὸ δύο πελάγη, πρὸς βορρᾶν μὲν ἔχει τὴν θάλασσαν πρὸς μεσημβρίαν δὲ τὴν λίμνην Μάρειαν ἢ Μαρεώτιν, λίμνην μεγάλην μῆκος ἔχουσαν σχεδὸν τριακοσίων σταδίων, δηλ. ὑπὲρ τὰ ἑπτὰ γεωγραφικὰ μίλια (40 στάδια=1 γεωγραφικὸν μίλιον) πλάτος δὲ ὑπὲρ τὰ 150 στάδια, σχεδὸν 4 γεωγρ. μίλια. περὶ αὐτὴν δὲ ἦσαν ἄπειροι ἀμπελώνες, ἐξ ὧν ἄφθονος οἶνος, Μαρεώτης καλούμενος, παρήγετο. Τὴν λίμνην ταύτην ὁ Νεῖλος ἐπλήρου ἄνωθεν καὶ ἐκ πελάγου διὰ διωρύγων, δι' ὧν ἐμπορεύματα εἰσεκομίζοντο πλείονα εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ἢ διὰ θαλάσσης. Εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν εἰσήγοντο διὰ τοῦ Νεῖλου οὐ μόνον τῆς Αἰγύπτου τὰ ἐμπορεύματα, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἀπλῆ δὲ παρατήρησις ἐπέιθε τὸν θεατὴν περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἐκ τοῦ Νεῖλου εἰσαγωγῆς παρατηρουμένων τὸν λιμένα τὸν θαλάσσιον καὶ τὸν τῆς λίμνης· διότι καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ μέγεθος τῶν φορηγῶν πλοίων τῶν

ἐκ τοῦ Νεῖλου κατερχομένων, καὶ ἐκ τοῦ θαλασίου λιμένος ἐκπλεόντων ἦτο μεγαλείτερος τῶν εἰς τὸν θαλάσσιον λιμένα διὰ τῆς θαλάσσης εἰσπλεόντων. Τοσοῦτον τὰ πράγματα ἔστεφαν τὴν ἐκλογὴν τοῦ μεγάλου ἀνδρός!

Ἀλλὰ καὶ στρατηγικῶς ἡ πόλις ἔκειτο θαυμασίως δύο μόνον ἀπὸ τῆς γῆς ἔχουσα ὁδοὺς, καὶ ταύτας στενάς καὶ λίαν εὐφυλάκτους· καὶ τὸν περιβόλον δ' αὐτῆς ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε κτίσει μέγαν καὶ κατὰ τὴν ὀχυρότητα θαυμάσιον. Ἡ δὲ ῥυμοτομία ἐγένετο φιλοτεχνότατα καὶ εὐστοχώτατα. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς οὕτω διετέθησαν, ὥστε διεπνέετο ἅπανα ἡ πόλις ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, οἵτινες, πνέοντες διὰ μεγίστου πελάγους τοῦ Λιβυκοῦ, κατέφυγον τὸ θέρος τὸν ἀέρα τῆς πόλεως, καὶ παρεσκευάζον ὑγιάν καὶ εὐκρασίαν εἰς τοὺς κατοίκους. Καὶ ἄλλο δέ τι συνέβαινε κωλύον τὴν δυσκρασίαν τοῦ ἀέρος. Αἱ μὲν ἄλλαι πόλεις αἱ ἐπὶ λιμνῶν ἐκτισμέναι κατὰ τὰ καύματα τοῦ θέρους ἔχουσι βαρὺν καὶ πνιγῶδη τὸν ἀέρα· διότι αἱ λίμναι τὸ θέρος ἐνεκα τῆς ἡλιακῆς ἐξατμίσεως κατὰ τὰς ὄχθας τῶν σχηματίζουσι τέλματα, ἐξ ὧν ἀνεδίδεται ἰκμᾶς βορβορώδης· μετὰ ταύτης δὲ ἀναμιγνύμενος ὁ ἀήρ, καθίσταται νοσώδης, καὶ γίνεται αἰτία λοιμικῶν νοσημάτων. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁμοίως ἀρχομένου τοῦ θέρους πληροῦται ὁ Νεῖλος, πληροῖ ἐπομένως καὶ τὴν λίμνην Μαρεώτιν, καὶ δὲν ἀφίνει τέλμα τι, τὸ ὅποσον νὰ ἐκφέρῃ ἀναθυμιάσιν νοσώδη καὶ μοχθηρὰν, τότε συνάμα πνέουσι καὶ οἱ ἐτησῖαι ἐκ τοῦ βορρᾶ, ὥστε οἱ Ἀλεξανδρεῖς τὸ θέρος διάγουσι κάλλιστα. Πόσα δὲν συνέρχονται διὰ νὰ καταστήσωσι τὴν πόλιν εὐδαίμονα!

Ἐν τούτοις πρὸ τῆς εἰδικωτέρας περιγραφῆς τῆς πόλεως ἄς ἐπισκεφθῶμεν τοὺς λιμένας αὐτῆς. Κατὰ πρῶτον ἀπαντῶμεν τὴν νῆσον Φάρον, νησίον παράμηκες πλησιέστατον εἰς τὴν ἠπειρον, ὅπου καὶ ἡ πόλις κεῖται καὶ σχηματίζει λιμένα ἀμφίστομον, ὡς ἡ Σφακτηρία λ. χ. πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Πύλου· διότι ἡ παραλία εἶναι κολ-

πώδης σχηματίζουσα ἐκατέρωθεν δύο ἄκρας, ὧν ἡ πρὸς ἀνατολὰς ὀνομάζεται λοχιάς, καὶ τὸ ἐξώτατον αὐτῆς Ἀκρολοχιάς. Κατὰ τὴν λοχιάδα ἡ Φάρος εἶναι πλησιέστερα πρὸς τὴν ἡπειρον, καὶ τὸ ἄκρον δ' αὐτὸ τῆς νήσου εἶναι βράχος, πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης περιβρεχόμενος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ Σώστρατος ὁ Κνίδιος κατεσκεύασε θαυμάσιον πύργον ἐκ λευκοῦ λίθου πολυώροφον μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς: «Σώστρατος Κνίδιος Δεξιμένους Θεοῖς σωτήρσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων.» Τοῦτον τὸν Φάρον δεξιὰ ἔχοντες, ἄς εἰσέλθωμεν εἰς τὸν λιμένα. Ἀριστερὰ ἔχομεν τὴν ἄκραν λοχιάδα, πρὸ αὐτῆς δὲ εἶναι σκόπελοι καὶ ὕφαλοι· διὰ τοῦτο καὶ ὁ εἰσπλους εἶναι δυσκολός· ἐντὸς εἶναι λιμὴν ὁ μέγας καλούμενος· πρὸς διαστολὴν τῶν ἄλλων λιμένων ὡς εὐθὺς θά εἴπωμεν.

Ἡ νῆσος Φάρος πρότερον δὲν ἦτον ἠνωμένη μετὰ τῆς ξηρᾶς. Πτολεμαῖος ὁ Β', ὁ καὶ Φιλάδελφος ἐπικληθεὶς, ἠνωσε διὰ προχώματος τὴν νῆσον, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τοῦ μήκους ὀνομάσθη ἐπταστάδιον, ἐπτασταδίων μῆκος ἔχον· τότε διήρσε καὶ τὸν λιμένα, εἰς ὃν εἰσῆλθομεν, καὶ τὸν ἕτερον Εὐνοστον καλούμενον· Οὗτος ἴσως ἐκαλεῖτο Εὐνοστος· διότι εὐκόλως ἐνόσται, εἰσέπλει δηλ. τις, ἐπιστρέφων· διότι οὔτε ὕφάλους ἢ σκοπέλους εἶχε, καὶ τὸ στόμα του ἦτο πλατὺ· τὸ δὲ χῶμα τὸ ἐπταστάδιον εἶχε δύο διάπλους (κατατομάς), τὸν ἕνα μὲν πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ τὸν ἕτερον πρὸς τὴν νῆσον, οἵτινες ἠνωνον τοὺς δύο λιμένας· ἄνωθεν δὲ οἱ διάπλοι ἦσαν γεφυρωμένοι. Ὁ μέγας λιμὴν εἶναι βαθὺς, καὶ ἡ μεγίστη ναὺς ἠδύνατο νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν ἀποβάθραν, ἐσχίζετο δὲ εἰς πολλοὺς λιμένας. Ἐπὶ τῆς Ἀκρολοχιάδος ἦτο παλάτιον βασιλικόν, συνεχῆ δὲ μετὰ τοῦτο ἦσαν ἄλλα βασιλικά παλάτια πολλὰ καὶ ποικίλας κατοικίας ἔχοντα καὶ ἄλλα· ὅπου δὲ κάμπει ἡ λοχιάς πρὸς τὸ ἔσω τοῦ λιμένος ὑπὸ τὰ βασιλικά παλάτια ὑπῆρχεν ὁ καλούμενος ὀρυκτός καὶ κλειστός λιμὴν, μόνον διὰ τοὺς βασιλεῖς προσδιω-

ρισμένος· ἐν αὐτῷ ἦσαν καὶ τὰ βασιλικά νεώρια, καὶ πρὸ τοῦ ὀρυκτοῦ λιμένος νησιδίον Ἀντίρροδος καλούμενον ἔχον παλάτιον βασιλικόν καὶ λιμενίσκον. Ὀνομάσθη δ' Ἀντίρροδος ὡς ἐνάμιλλον τρόπον τινὰ τῆς τότε ἀκμαζούσης νήσου Ῥόδου.

Ἄνωθεν τοῦ λιμένος καὶ τῶν νεωρίων τῶν βασιλικῶν ἦτο τὸ θέατρον· περαιτέρω δὲ πρὸς τὸ ἐπταστάδιον ἦτο τὸ Ποσίδειον, ἱερὸν δηλ. τοῦ Θεοῦ τῆς θαλάσσης Ποσειδῶνος, ἦτο δὲ τοῦτο ἀγκῶν ἢ γλῶσσα, στενὴ καὶ μακρὰ, προβαίνουσα πρὸς τὸν λιμένα. Τὸ Ποσίδειον τοῦτο προσχώσας ἐτι μᾶλλον ὁ Ἀντώνιος, ἐπὶ τοῦ ἄκρου κατεσκεύασε παλάτιον, ἐπονομάσας αὐτὸ Τιμώνειον, Τιμώνος δηλ. τοῦ μισανθρώπου κατοικίαν. Τοῦτο δ' ἐπραξεν ἐσχάτως, ὅτε μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ ναυμαχίαν, ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ τοσοῦτων φίλων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν, ἀποφασίσας νὰ ζήσῃ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου του ὡς ὁ Τιμών, ἔρημος φίλων. Μετὰ τὸ Ποσίδειον ἦτο τὸ Καισάρειον, καὶ μετ' αὐτὸ τὸ ἐμπόριον δηλ. τὸ μέρος, ὅπου προσωρμίζοντο ἀπεφορτίζοντο καὶ ἀντεφορτίζοντο τὰ πλοῖα, καὶ αἱ ἀποστάσεις, δηλ. αἱ ἀποθηκαί, καὶ μετ' αὐτάς τὸ νεώριον, ὅπου δηλ. ἐναυπηγοῦντο καὶ ἀνεῖλκοντο τὰ πλοῖα.

Ταῦτα ἦσαν περὶ τὸν μέγαν λιμένα. Ἄς εἰσέλθωμεν τώρα διὰ τοῦ ἑτέρου τῶν διάπλων εἰς τὸν ἕτερον λιμένα τὸν Εὐνοστον· εὐθὺς μετὰ τὸ Ἐπταστάδιον ἐξηκολούθουν τὰ νεώρια, καὶ μετ' αὐτὰ ἄλλος λιμὴν ὀρυκτός Κιβωτός (ὡς ἐκ τοῦ σχήματος ἴσως) καλούμενος. Κατὰ τὸν μυχὸν δὲ τούτου τοῦ Κιβωτοῦ ἦτο διώρυξ πλευστή μέχρι τῆς Μαρεώτιδος λίμνης· καὶ πέραν τῆς διώρυγος δὲ πρὸς δυσμὰς ὑπελείπετο ἀκόμη μικρὸν μέρος τῆς πόλεως μέχρι τῶν τειχῶν, ἐκτὸς τῶν ὁποίων δυτικῶς ἦτο ἡ Νεκρόπολις, προάστειον, ἐν ᾧ ἦσαν κῆποι πολλοὶ καὶ τὰ νεκροταφεῖα.

Τὸ σχῆμα τῆς πόλεως ἦτον ὅμοιον μετὰ γλαμύδα· κα-

τετέμνετο δὲ ἡ ὅλη πόλις ὑπὸ δύο πλατυτάτων ὁδῶν, πλατειῶν ὑπὸ τοῦ Διοδώρου καλουμένων, ἐνὸς πλευθροῦ τὸ πλάτος, τεμνουσῶν ἀλλήλας καθέτως καὶ διαιρουσῶν εἰς τέσσαρα τμήματα τὴν πόλιν, ἐξ ὧν ἡ διαιρούσα ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς τὴν πόλιν, ἡ καὶ μακροτέρα, εἶχε μῆκος τεσσαράκοντα σταδίων, δύο δηλ. ὠρῶν μῆκος, ἡ δὲ διαιρούσα ἐκ βορρᾶ ἀπὸ τοῦ Ἑπτασταδίου πρὸς νότον κατὰ πλάτος τὴν πόλιν, εἶχε μῆκος δέκα στάδια, ἡμισείας δηλ. ὠρας, ὅπου δὲ διεσταυροῦντο, ἐσχηματίζετο εὐρυτάτη πλατεία τετράγωνος. Ἀπέληγον δὲ αἱ πλατεῖαι ὁδοὶ εἰς τὰς τέσσαρας πύλας τῆς πόλεως, ὧν ἡ πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς τὸ Ἑπταστάδιον ἐκαλεῖτο τῆς Σελήνης, ἡ δὲ ἀντίθετος, ἡ πρὸς μεσημβρίαν καὶ πρὸς τὴν Μαρεῶτιν, ἐκαλεῖτο τοῦ Ἡλίου, ἡ δὲ πρὸς Ἀνατολὰς, πύλη Κανωβινή· ἐντὸς δὲ τῆς πόλεως ἦσαν ναοὶ καὶ τεμένη καὶ ἄλλαι οἰκοδομαὶ περικαλλέσταται, πλεῖστα δὲ τούτων εἶχε τὸ τμήμα τῆς πόλεως τὸ προσκείμενον πρὸς τὸν μέγαν λιμένα· ἦσαν δὲ ταῦτα ἡ Σύριγξ, τὸ Στάδιον, ἡ Παλαίστρα, ἡ Βιβλιοθήκη καὶ τὸ Μουσεῖον, μέρος ὃν τοῦ Παλατίου, ἔχον περίπατον καὶ ἐξέδραν καὶ οἶκον μέγαν, ἐν ᾧ ἦτο τὸ συσσίτιον τῶν φιλολόγων ἀνδρῶν τῶν μετεχόντων τοῦ Μουσείου· μέρος τοῦ παλατίου ἦτο καὶ τὸ Σῆμα, τὸ ὁποῖον ἦτο περίβολος, ἐν ᾧ ἦσαν οἱ τάφοι τῶν βασιλέων καὶ ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι ἦτο τὸ Θεσμοφόριον, τὸ Σεβάστιον, τὸ Ἀμφιθέατρον καὶ τὸ Ἀρσινόειον· τὸ δ' ἀντίθετον τούτου τμήμα τὸ πρὸς νότον περιεῖχε τὸ Γυμνάσιον κάλλιστον οἰκοδόμημα, ἔχον στοὰς μακροτέρας ἐνὸς σταδίου, τὸ δικαστήριον, τὴν ἀκαδημίαν καὶ τὸ Πάνειον ἱερόν δηλ. τοῦ Πανός, ὕψος χειροποίητον ἔχον ἐξωθεν τὴν ἀνάβασιν διὰ κοχλίου (κυκλοτερῆ), ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποῖου ἦτο δυνατόν νὰ ἴδῃ τις τὴν πόλιν ὅλην ὑποκειμένην πανταχόθεν· τὸ ἕτερον τμήμα τὸ πρὸς νότον εἶχε τὸ Σεράπιον καὶ ἕτερον στάδιον, ἀλλὰ ταῦτα βραδύτερον εἶχον ἐγκαταλειφθῆ,

ἐκτὸς δὲ τῶν τειχῶν πρὸς ἀνατολὰς ἦτον ὁ ἵππόδρομος.

Ἡ πόλις αὕτη ἔλαβε τάχιστα ἔνεκα τοῦ ἐμπορίου τῆς τόσῃ ἐπίδοσιν, ὥστε ὑπὸ πολλῶν ἐθεωρεῖτο ἐκ τῶν πρώτων τῆς οἰκουμένης πόλεων. Ὅτε κατὰ 641 Μ. Χ. ἡ πόλις αὕτη ἠλώθη ὑπὸ τοῦ Ἀμρου, οὗτος γράψας ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ὀμάρ, ἔλεγεν, ὅτι ἐμέτρησεν ἐν τῇ πόλει τετρακισχίλια μέγαρα, ἰσάριθμα δημόσια λουτρά, τετρακόσια θέατρα καὶ δεκακισχιλίους κήπους. Ἐπὶ Διοδώρου, κατὰ τὴν Χριστοῦ δηλ. γέννησιν, κατὰ τὰς τότε γενομένας ἀναγραφὰς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλευθέρων τῆς Ἀλεξανδρείας κατοίκων ἦτον ὑπὲρ τὰς τριακοσίας χιλιάδας, τῶν δὲ δούλων κατ' ἄλλους ὑπὲρ τὰς 600,000. Ἐκ τούτων ἄς κρίνῃ τις πόσαι ἐκ τῶν σημερινῶν ἐμπορικῶν πόλεων δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὴν Ἀλεξανδρείαν. Πόσον τὸ ἐμπόριον μεγαλύνει καὶ πόλεις καὶ ἔθνη! Ὁ πρῶτος μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ἦτο Πτολεμαῖος ὁ Λάγου. Ἡ κυρία τούτου προσπάθεια ἦτο νὰ στηρίξῃ τὴν βασιλείαν του καὶ νὰ καταλείπη αὐτὴν ἰσχυρὰν εἰς τοὺς διαδόχους του, συνάμα δ' ἐφρόντισε νὰ καταστήσῃ τὴν Ἀλεξανδρείαν κέντρον τοῦ μεταξὺ Ἀραβίας καὶ Ἑλλάδος ἐμπορίου. Ὁ δὲ υἱὸς καὶ διάδοχος τούτου Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, κληρονομήσας ἰσχυρὰν βασιλείαν, πᾶσαν τὴν προσοχὴν του ἔστρεψε πῶς νὰ καταστήσῃ τὴν Ἀλεξανδρείαν πρώτην τῶν τότε ἐμπορικῶν πόλεων.

Ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ πρότερον ἔτι, τὸ μετὰ τῶν Ἰνδιῶν ἐμπόριον ἦτον εἰς χεῖρας τῶν Ἀράβων, κομιζόντων τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὴν Μεσόγειον διὰ διαφόρων ὁδῶν. Ἐμποροὶ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, οἰκοῦντες ἐντὸς τῶν κατὰ Δειρὴν στενῶν ἢ τοῦ νῦν Βαβελθανδεβικοῦ πορθμοῦ, μετεκόμιζον διὰ θαλάσσης τὰ ἐμπορεύματα τῶν Ἰνδιῶν εἰς τὴν Κάνην καὶ ἄλλην πόλιν, Εὐδαίμονα Ἀραβίαν ὁμωνύμως τῇ χώρᾳ καλουμένην, ἐκτὸς τοῦ πορθμοῦ ἐπίσης κειμένα, ὅπου περίπου εἶναι σήμερον τὸ Aden καὶ

εὐθὺς ἐντὸς αὐτοῦ εἰς τὴν Μοῦζαν. Ἐκεῖθεν δὲ πλοῖα πάλιν ἀραβικὰ ἐκ τῆς πόλεως Αἰλάνης κειμένης ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Αἰλανίτου κόλπου πρὸς ἀνατολάς τοῦ Σιναίου ὄρους, ἢ ἐκ τῆς Λευκῆς Κώμης πόλεως καὶ αὐτῆς κειμένης ἐντὸς τῆς Ἐρυθρᾶς κατὰ τὰ δυτικὰ τῆς Ἀραβίας παράλια καὶ κάτωθεν τῆς Αἰλάνης, μετέφερον αὐτὰ εἰς τὰς δύο ταύτας πόλεις, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Αἴγυπτον. Οὗτος ὁ Πτολεμαῖος λοιπὸν κατώρθωσεν, ὥστε Ἕλληνες ναῦται νὰ μεταβαίνωσιν ἐπὶ πλοίων εἰς τὰς δύο τελευταίας πόλεις, καὶ νὰ τὰ μεταφέρωσιν εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Αἰγύπτου παράλια.

Ἐν πρώτοις λοιπὸν ἐπεμψεν Ἀρίστωνά τινα νὰ ἐξετάσῃ τὴν βορείαν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης παραλίαν, συνάμα δ' ἐκαθάρισε τὴν ἐπὶ Νεκῶ ὀρυχθεῖσαν διώρυγα, τὴν ἀπὸ τοῦ Νείλου εἰς τὸν μυχὸν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης φέρουσαν, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τῆς ὁποίας πρὸς τὴν θάλασσαν ἐκτίσσε κώμην καὶ λιμένα τὴν Ἀρσινόην, ὅπου σήμερον εἶναι τὸ Σουέζ. Ἡ ἐπιχείρησις του ὅμως αὕτη ἀπέτυχε διότι ἕνεκα τῶν Ἀράβων πειρατῶν καὶ τῶν πολλῶν ὑφάλλων καὶ σκοπέλων ὁ ἀπὸ τῆς Ἀραβίας πλοῦς ἦτο κινδυνώδης. Ὅθεν συνέλαβεν ἄλλο σχέδιον. Ἐπὶ τῆς αἰγυπτιακῆς παραλίας, κατέναντι τῆς Λευκῆς Κώμης, ἐκτίσεν ἄλλην πόλιν τὴν Βερενικην, ἐν τῷ θάθει κόλπου ὑπὸ πρὸς ἐξέχουσαν ἄκραν, καὶ ταύτην κατέστησεν ἀποθήκην τῶν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, Περσίας καὶ Ἀραβίας προσκομιζομένων ἐμπορευμάτων, τὰ ὅποια ἐκεῖθεν μετεφέροντο ἐπιζῶων φορηγῶν κατὰ ξηρὰν δι' ἐξ νυκτῶν (διότι ἕνεκα τοῦ καύματος τῆς ἡμέρας, ἢ ἐν ἡμέρα ὁδοιπορία ἦτον ἀδύνατος) εἰς τινα πόλιν παρὰ τῷ Νείλῳ κειμένην, Κοπτὸν καλουμένην. Βραδύτερον ἕνεκα τῶν κατὰ ξηρὰν δυσκολιῶν τῆς μεταφορᾶς ἀπὸ Βερενίκης εἰς Κοπτὸν, δι' ἄλλειψιν ὕδατος, ἐκτίσθη ἄλλος λιμὴν βορειότερον τῆς Βερενίκης 45 γεωγρ. μίλια, Μυὸς ὄρμος καλούμενος, ὅθεν ἢ πρὸς τὴν πόλιν Κοπτὸν ὁδὸς ἦτον εὐκολωτέρα. Ἀπὸ τῆς Κοπτοῦ δὲ διὰ

διώρυγος μετεκομίζοντο τὰ ἐμπερεύματα εἰς τὸν Νεῖλον, καὶ διὰ τοῦ Νείλου εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ὁ Πτολεμαῖος οὗτος κατὰ τὸ πλεῖστον διεσκόμησε καὶ τοὺς λιμένας τῆς Ἀλεξάνδρειας, ὡς ἄνω περιεγράψαμεν αὐτούς.

Καὶ μετὰ τοῦτον δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη οὕτως ἐνηργεῖτο τὸ μετὰ τῆς Ἀραβίας, Περσίας καὶ Ἰνδικῆς κατὰ θάλασσαν ἐμπόριον. Ἐπὶ δὲ Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου κατὰ τινα συγκυρίαν οἱ φύλακες τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης εὗρον ἐπὶ τινος ἀκτῆς ἡμιθανῆ Ἰνδὸν τινα ἐκ ναυαγίου περισθέντα. Τὸν Ἰνδὸν τοῦτον ἐκόμισαν οἱ φύλακες εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις διέταξε νὰ τὸν διδάξωσι τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Ταύτην δ' ἐκμαθὼν ὁ Ἰνδός, διηγήθη τὰ κατὰ τὸ ναυαγίον του, ὑπεσχέθη δὲ συνάμα νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰς Ἰνδίας. Ὁ Εὐεργέτης ἐπεμψε πρὸς τοῦτο Εὐδοξὸν τὸν Κυζικηνὸν μετὰ δώρων εἰς τὴν Ἰνδικήν. Ἐκτῆς Ἰνδικῆς δ' οὗτος ἐφόρτωσε τὰ πλοῖά του κατὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἀφήγησιν τοῦ Στράβωνος ἢ μᾶλλον Ἡρακλείδου τοῦ ναυτικοῦ, ὅθεν ὁ Στράβων ἠρύσθη ταῦτα, μὲ ἀρώματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν, κατὰ τὸν αὐτὸν Στράβωνα, κατεβίβαζον οἱ ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δὲ ὀρυκτοὺς εὕρισκονσι πεπηγότας ἐξ ὕγρου, καθάπερ τὰ κρυστάλλινα παρ' ἡμῖν. Μόλις δ' ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων τὸ μετὰ τῆς Ἰνδικῆς ἐμπόριον ἐγένετο ἀπ' εὐθείας καὶ ἄνευ μεσολαβήσεως τῶν Ἀράβων. Ἐκατὸν καὶ εἴκοσι πλοῖα κατ' ἔτος ἐπλεον ἀπὸ τοῦ λιμένος Μυὸς ὄρμος εἰς τὴν Ἰνδικήν, ἀποφέροντα κέρδη ἀμύθητα.

Σταθμοὺς δὲ θαλασσίους κατὰ τὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας πλοῦν εἶχον κατὰ πρῶτον μὲν τὴν Ὀκελιν ἐν τῇ ἐρυθρᾷ εὐθὺς πρὸ τοῦ Βαβελμανδεβικοῦ πορθμοῦ, μετ' αὐτὴν δ' ἐν τῷ Ὀκεανῷ τὸ Σύαγρον κατὰ τὴν νοτιανατολικὴν τῆς Ἀραβίας ἀκτῆν. Αἱ ἐμπορικαὶ δ' ἀνταλλαγαὶ ἐγένοντο ἐν τῇ νήσῳ Πάτταλα ἐπὶ τοῦ Δέλτα τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Ὁ Πλίνιος ἀφηγεῖται ἐκτενῶς τὰ κατὰ τοὺς τοιοῦτους

πλόας, περί τοῦ καιροῦ δηλ. τοῦ ἔτους, καθ' ὃν ἐγίνοντο, περί τῶν ἐπικρατούντων ἀνέμων καὶ λοιπῶν. Ὀλίγοι δ' ἐξ Αἰγύπτου Ἕλληνες ἐτόλμησαν μέχρι Γάγγου νὰ προχωρήσωσιν. Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ δὲ τούτου ἐπίσημος ἐμπορικὴ πόλις ἦτο τὰ Παλίμβοδρα πολὺ ἄνω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γάγγου κειμένη· καὶ ἐπειδὴ σπανιώτατα οἱ Ἕλληνες μετέβαινον ἐκεῖ πρὸς ἐμπορίαν, οἱ Παλιμβοδρηνοὶ καὶ ἄλλοι κατὰ ξηρὰν μετέφερον τὰ Ἰνδικὰ προϊόντα μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ, ὅπου μᾶλλον ἐσύχναζον οἱ Ἕλληνες, ἢ καὶ ἔτι δυτικώτερον πλησίον τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Ἀραβίας κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου Διοσκουριάδος.

Ἐπειδὴ δ' ὡς προαναφέραμεν ἡ πειρατεία καὶ οἱ πολλοὶ σκόπελοι καθίστων δύσκολον τὸ ἐν τῷ μυχῷ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐμπόριον, διὰ τοῦτο τὸ κατὰ ξηρὰν δὲν ἦτον ἀργόν. Ἡ Ἀρσινόη, ὅθεν διὰ διωρύγων καὶ διὰ τοῦ Νείλου μετεφέροντο ἐπὶ τοῦ ὕδατος εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὰ ἐμπορεύματα, οὐδέποτε ἐξισώθη πρὸς τὸν Μυὸς ὄρμον, ὅθεν διὰ ξηρᾶς μετεφέροντο εἰς Κοπτὸν. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ναβαταῖοι Ἀραβες ἐπρωτίμων τοῦ ἀπὸ Λευκῆς κόμης θαλασσίου τὸ κατὰ ξηρὰν ἐμπόριον δι' ὃ τὰ εἰς Λευκὴν Κώμην ἀποφορτιζόμενα ἐμπορεύματα μετέφερον διὰ ξηρᾶς ἐπὶ καμήλων μέχρι τῆς Πέτρας, πρωτεύουσος τῆς πετραίας Ἀραβίας Ἐπίσης οἱ Αἰλωνῖται ἦσαν δεδομένοι μᾶλλον εἰς τὸ κατὰ ξηρὰν ἢ εἰς τὸ κατὰ θάλασσαν ἐμπόριον. Εἰσχωροῦντες οὗτοι εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀραβίας εἰσεκομίζοντο ἐκεῖθεν τὰ προϊόντα τῆς χώρας εἰς τὴν Πέτραν. Ἀπὸ τῆς Πέτρας δὲ διὰ δύο ὁδῶν μετεφέροντο περαιτέρω ἤτοι βορείως πρὸς τὴν Συρίαν καὶ ἰδίως πρὸς τὴν Παλμύραν, ἢ βορειοδυτικῶς πρὸς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου. Ἡ τελευταία δ' αὕτη ὁδὸς ὑποδιηρεῖτο πάλιν εἰς δύο, τὴν μὲν φέρουσαν πρὸς τὰ Ῥινακόρουρα πόλιν αἰγυπτιακὴν βορειανατολικῶς τῆς Αἰγύπτου κειμένην, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, τὴν δ' ἑτέραν εἰς Γάζαν. Οἱ δὲ προμηθευόμενοι ἀνατολικὰ ἐμπορεύματα, ἰδίως οἱ Ῥόδιοι, ἐπρωτί-

μων τὰ διὰ τῆς Γάζης ἐρχόμενα τῶν διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας· διότι καὶ πλησιεστέρα ἦτον ἡ Γάζα, καὶ οἱ δασμοὶ οἱ ἐπιβαλλόμενοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπερτίμων πολὺ πλέον τὰ ἐμπορεύματα, ἢ ὅσον τὰ κατὰ ξηρὰν διὰ τῆς Πέτρας ἐξοδα ἀνεβίβαζον τὴν τιμὴν αὐτῶν.

Τηλικούτον ἐμπόριον ἦτον ἐπόμενον νὰ καταστήσῃ τὴν Ἀλεξάνδρειαν πολὺ τῶν ἄλλων τότε πόλεων τῆς οἰκουμένης διαφέρουσαν κατὰ τὸ πλῆθος τῶν προσόδων καὶ τῶν πρὸς τροφὴν ἀναγκαίων· ὥστε κατὰ τὸν Κικέρωνα ὁ πατὴρ τῆς Κλεοπάτρας Πτολεμαῖος ὁ αὐλητῆς ἐλάμβανε φόρον 12,500 τάλαντα, 75 δηλ. περίπου ἑκατομύρια δραχμῶν· ποσὸν ὑπέρογκον διὰ τὰ τότε ἴσης ἐκτάσεως κράτη. Τοῦτο ἀφηγούμενος ὁ Στράβων ἐπιφέρει: Ἐὰν ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ αὐλητῆς ὁ κάκιστα καὶ ραθυμότατα τὴν βασιλείαν διοικῶν ἐλάμβανε τοσούτους φόρους, πόσοι τώρα πρέπει νὰ νομίσῃ τις ὅτι εἰσπράττονται διὰ τοιαύτης ἐπιμελείας οἰκονομούμενοι, ἀφοῦ μάλιστα τοσαύτην ἐπίδοσιν ἔλαβε τὸ μετὰ τῆς Ἰνδικῆς καὶ Τρωγλοδυτικῆς ἐμπόριον; Καθ' ὅσον πρότερον οὐδ' εἰκοσι πλοῖα ἐθάρρουν νὰ διαπεράσωσι τὴν ἐρυθρὰν καὶ νὰ ὑπερκύψωσιν ἐξω τῶν στενῶν, τώρα δὲ στόλοι μεγάλοι στέλλονται μέχρι τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῶν ἄκρων τῆς Αἰθιοπίας. Ἐκ τῶν χωρῶν δὲ τούτων κομίζονται εἰς τὴν Αἴγυπτον τὰ πολυτιμότερα φορτία, ἐντεῦθεν δ' ἐκπέπονται εἰς τοὺς ἄλλους τόπους, ὥστε εἰσπράττονται τέλη διπλᾶ εἰσαγωγικὰ καὶ ἐξαγωγικὰ. Τὰ βαρύτεμα δὲ φορτία καὶ δασμοὺς βαρεῖς ἔχουσι· τῶν τοιούτων δὲ βαρυτίμων εἰδῶν μόνη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἦτο καὶ ἀποθήκη, καὶ αὕτη ἐχορήγει ἐκ τούτων εἰς πάντας τοὺς περὶ τὴν μεσόγειον οἰκοῦντας.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅτι ἡ Ἀλεξάνδρεια τότε ἦτο ἡ ἐμπορικοτέρα τῆς ὑψηλίου πόλις· μέγιστον ἐμπόριον τῆς οἰκουμένης τὴν ὀνομάζουσι οἱ σύγχρονοι συγγραφεῖς. Βραδύτερον ὅμως ὑποταχθεῖσα εἰς τοὺς βαρβάρους ἐξέπι-

πτε κατά μικρόν ἀλλὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἤτο τηλικούτου, ὥστε μέχρι τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος διετήρησε τὸ ἐμπορικὸν τῆς μεγαλεῖον, ἀντέχουσα εἰς τὰς βαρβαρικὰς πιέσεις, ὅτε πλέον ἀποκαμουῖσα ἐξέπεσε τοσοῦτον, ὥστε τὸ 1778, εἶχε μόνον 5 χιλ. κατοίκων. Ἀπὸ τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ δὲ πάλιν ἤρχισεν ἡ προαγωγή τῆς πόλεως, ὥστε ἔκτοτε τεσσαρακοντάκις ἠύξησε τὸν μικρόν ἐκεῖνον τῶν κατοίκων τῆς ἀριθμὸν τὸ 1871 εὑρέθησαν ἐν τῇ ἀπογραφῇ 249602 κατοίκων. Τώρα μάλιστα κατασκευασθέντος πρὸ ἐτῶν σιδηροδρόμου ἀπὸ τοῦ Σουεζ διὰ τοῦ Καίρου μέχρις Ἀλεξανδρείας, διορυχθέντος δὲ καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἀνέρχεται ἡ πόλις γιγαντιαίως πρὸς τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ἐμπορικὸν μεγαλεῖον, τὸ ὁποῖον, ἔνεκα τῆς ἐποχῆς ἐν ἣ ζῶμεν, ἐλπίζεται μείζον καὶ λαμπρότερον τοῦ παλαιοῦ. Εὐχομαι μόνον τὸ ἐπιχειρηματικὸν καὶ μεγαλεπήβολον τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων πνεῦμα νὰ μὴ ὑστερήσῃ τοῦ τῶν Εὐρωπαίων, ἀλλὰ μιμούμενον ἐκεῖνους τοὺς τὴν τότε Ἀλεξανδρείαν τοσοῦτον μεγάλην ἀναδείξαντας, νὰ ἐπικρατήσῃ πάντων καὶ διὰ παντός.

I. ΜΟΣΧΟΝΝΗΣΙΟΣ.

ΔΑΣΟΦΥΤΕΙΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Θὰ φανῆ κάπως παράδοξον ἐν ᾧ χρόνῳ ἐπιτείνεται διὰ τοῦ πυρός, τῆς ἀξίνης καὶ τοῦ πέλεκυος ἡ καταστροφὴ τῶν Ἑλληνικῶν δασῶν νὰ σκέπτηται τις περὶ νέας δασώσεως τῆς χώρας. Τὸ ὀμαλώτερον θὰ ἦτο ἂν ἠμποδίζετο ἡ περαιτέρω καταστροφὴ καὶ ἂν πράγματι ἡ φυτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς ἐξοχῆς ζωὴ ἐτίθετο ὑπὸ δραστηρίαν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τοιαύτης

διοικητικῆς, οὐδὲν κωλύει, ἵνα στρέψωμεν ὀριστικῶς τὰ βλέμματα πρὸς τὰς ἀπογυμνωθείσας δασικὰς τῆς ἡμετέρας χώρας ἐκτάσεις. Διέρχεται π. χ. τὰ παράλια τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ ἐκπλήττεσθε ἐπὶ τῇ γυμνότητι τῶν ὀρέων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἀπανταχοῦ τῆς Ἐπικρατείας, δὲν εἶναι ὑψώμα, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον κάταντες, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος δὲν μεταβάλλεται εἰς ἄγονον βράχον. Ἐὰν ἡ ζῶσα καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ἐρχομένη γεννεὰ δὲν μεριμνήσῃ περὶ τοῦ μεγάλου τούτου φαινομένου τῆς χώρας, πρέπει αἱ μέλλουσαι τύχαι αὐτῆς νὰ ζητήσωσι νέον διὰ τὴν πατρίδα χῶμα, διότι τὸ σημαντικώτερον μέρος τοῦ ὑπάρχοντος θὰ ριφθῆ ὑπὸ τῶν χειμάρρων εἰς τὴν θάλασσαν ἢ κατὰ κρημῶν.

Ἐκτὸς τῆς μεγάλης ταύτης ἀποστολῆς τῶν δασῶν εἰς συγκράτησιν τῆς καλλιεργησίμου γῆς, διὰ τῆς ἀντιστάσεως, τὴν ὁποῖαν παρέχουσιν εἰς τὴν ὀρμὴν τῶν καταρρεόντων ὑδάτων, ἡ ἐπιρροή τῶν μεγάλων δενδρικῶν συγκεντρώσεων συνδυάζεται ἐν γένει πρὸς τὴν κλιματικὴν τῆς χώρας ἀρμονίαν, πρὸς τὴν ποσότητα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας, ἐπὶ τῆς κατὰ τόπους διαμονῆς τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ ὅλη γεωργικὴ οἰκονομία. Παραλείπω τὰ δασικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα ἡ κανονικὴ τῶν δασῶν καλλιέργεια ταύτοχρόνως, σὺν τοῖς ἀνωτέρω ἀποτελέσμασι, παρέχει. Ἐν γένει ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν δασῶν καὶ τοῦ χρόνιου κατ' αὐτὰ ἐδάφους παρέχεται ἰσχυροτάτη βοήθεια εἰς τὴν ὑπὸ τῆς γῆς ἀπορρόφησιν τῶν ὑδάτων, ἐμποδιζομένης τῆς ταχείας ἐξατμίσεως καὶ ἐκροῆς αὐτῶν. Ὑπὸ τοιαύτας δὲ περιπτώσεις καὶ αἱ ὑπόγειοι τῶν πηγῶν ἀποταμιεύσεις πληροῦνται, ἵνα ἐκτελέσωσι διὰ τῆς δυνατῆς ἐφ' ἑαυτῆς τὸν προορισμὸν αὐτῶν, τόσον περὶ τὴν ἄρδυσιν τῆς χώρας ὅσον καὶ ἐν γένει τὰς φυσικὰς τῶν ποταμῶν διώρυγας.

Ἡ παραγνώρισις τῶν μεγάλων τούτων ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας οἱ βάρβαροι ἀμερίμνως συντρίβουσιν ὑπὸ τοὺς πό-

δας των χάριν εφημέρου απολαύσεως (1), εξηγεί την υπό πᾶσαν ὑδρονομικὴν ἔποψιν κατάπτωσιν τῆς ἡμετέρας χώρας. Ἀσχολούμεθα εἰς τὴν κατάρτισιν μεγάλης ἐν Ἀθήναις πρωτεύουσας καὶ δὲν βλέπομεν ὅτι ἐλλείπει τὸ ἀναπόφευκτον εἰς τοὺς πυκνοὺς πληθυσμοὺς ὕδωρ, διότι ἡ συμπληρωθεῖσα καταστροφή τῶν περίξ δασικῶν κατὰ τὰ ὄρη περιφερειῶν διώκει τὴν βροχὴν, ὅταν αὕτη ὀρμητικῶς ἅμα δὲ καὶ σπανίως δίδηται ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῶν ἀδιαπεράστων πλευρῶν τοῦ ἀνωμάλου ἐδάφους.

Ἡ ἐκ νέου ὄθεν δάσωσις τῆς χώρας ἀποτελεῖ θέμα περισπούδαστον, τὸ ὁποῖον ἐμελέτησαν καὶ νομοθετικῶς καὶ πρακτικῶς διάφορα τῶν νεωτέρων ἐθνῶν. Ἴνα ἐννοήσῃ ἕκαστος τὴν εὐρύτητα τῆς διοικητικῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐνεργείας, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἐντὸς δεκαετίας (1849—58) ἡ Βαυαρία ἐδαπάνησε 6 περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς ἀναφύτευσιν τῶν δασικῶν περιφερειῶν τῆς. Κατὰ τὸ 1850 τὸ μικρὸν Ἄνοβερ εἶχε δαπανήσει 350 χιλ. δρ. διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Καὶ κατὰ τὸ ἐνεστώτῳ ἔτος ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Γαλλικῆς Δημοκρα-

πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐδικάζετο ἐνώπιον τοῦ Κακουργιοδικείου Ἀθηνῶν εἰς καταστροφεὺς δασῶν. Ἐπὶ δωδεκαετίαν τὸν κατεδίωκεν ἡ δικαιοσύνη μέχρις οὗ τελευταῖον τὸν συνέλαβε. Δὲν εἶμι φυσιογνωμιστής. Ἀλλ' ὅταν εἶδον τὸ ἀλλόκοτον αὐτὸ πρόσωπον μετὰ τῶν φευγόντων ὡς τῆς ἀλώπεκος ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, ὅταν ἤκουσα τὸ ἐπιχειρήμα του ὅτι κατέστρεψε 9 χιλ. πῦκα ἐν Εὐβοίᾳ, στηριζόμενος εἰς ἰδέας ἀτιμωρησίας ὡς ἐκ τῆς συγχρόνου ἐπαναστάσεως τοῦ 1862, συνεισέφερα πληρέστατα μετὰ τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφεσῶν, ὅστις δρῆμις ἐπέξελθὼν κατὰ τῶν ἀσεβούντων πρὸς τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν τῶν δασῶν ἀποστολήν, εὔρε τρόπον ἵνα ἐπικαλεσθῇ ὄλην τὴν αὐστηρότητα τῆς δικαιοσύνης κατὰ τῶν κακουργικῶν ἐν γένει τάσεων, ὅσαι ὠφελούμεναι ἐκ τῶν ὑπερτάτων ἐθνικῶν στιγμῶν καθ' ἃς οἱ λαοὶ ἐπιλύουσι τὰς πολιτικὰς διαφορὰς των, προβάλλουσι ἐντὸς αὐτῶν τὴν ἀπαισίαν τοῦ ἐγκλήματος κεφαλῆν.

τίας περιλαμβάνει 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύριον φράγκων διὰ τὴν δάσωσιν τῶν ὑπερκειμένων εἰς τὰς καταπλημμυρουμένας πεδιάδας τῆς ὀρεινῶν ἐκτάσεων.

Προφανῶς εἰς τὸ προκείμενον θέμα δὲν ἀνάγονται αἱ ἐν τῇ ἀγροτικῇ καλλιεργείᾳ παντὸς εἴδους ἡμεροί, τρόπον τινα, δενδροφυτεῖαι. Ἐὰν ἐπὶ τοῦ ὄλου ἢ ποσότης αὐτῶν ἐξασκῆ ὀπωσδήποτε ἀνάλογον ἐπιρροήν, τὸ κύριον πάντοτε δασικὸν φαινόμενον ἀνήκει εἰς τὰς μεγάλας τῆς ἀγρίας φύσεως δενδρικός συμπυκνώσεις. Ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν δύναται νὰ ἐπιδιωχθῆ διττῶς, ἢ ἐνθαρρυνόμενων τῶν ἰδιωτῶν εἰς παραγωγὴν νέων δασικῶν περιφερειῶν ἢ ἀναλαμβάνοντος τοῦ ἔθνους τὸ μακρᾶς ὑπομονῆς δεόμενον τοῦτο ἔργον.

Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ συστήματι ἐκτὸς τῶν δραστηκωτάτων χρηματικῶν χορηγιῶν, τὰς ὁποίας δύναται νὰ παρέχῃ ὁ δημόσιος θησαυρὸς πρὸς τοὺς δημιουργοὺς νέων δασῶν ἰδιώτας, κοινότητος ἢ νομικὰ πρόσωπα ἐπὶ τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν, ἀναλόγως τῶν δασουμένων ἐκτάσεων, πρέπει νὰ σημειωθῶσιν αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀτέλειαι ἀπὸ παντὸς δασικοῦ φόρου εἰς δεδομένον χρονικὸν διάστημα, τὰ βραβεῖα διὰ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ περαιτέρω ἐπιμέλειαν, ἐν γένει δὲ αἱ κυβερνητικαί, ἐπὶ τόσον ἐθνωφλοῦς ζητήματος ἀνήκουσαι, παντὸς εἴδους τιμαί.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ συστήματι προηγεῖται ἡ ἐξακρίβωσις τῆς ἐθνικῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῶν ἀκαλλιεργήτων καὶ εἰς μόνην δασικὴν καλλιεργεῖαν ἐπιτηδεῖων ἐκτάσεων. Ἐὰν καὶ καθ' ὅσον αἱ ἐκτάσεις αὗται ἀνήκουσιν εἰς ἰδιώτας, κοινότητος ἢ νομικὰ πρόσωπα, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι, προκειμένου περὶ ἐξόχως ἐθνικοῦ συμφέροντος, δύναται ὁ νομοθέτης νὰ ἐπιτρέψῃ (ἄρθρ. 16 τοῦ Συνταγματος) τὴν ἀντὶ ἀποζημιώσεως πρὸς τὸ δημόσιον μεταβίβασιν τῶν ἀγόνων τούτων γαιῶν, ὅπως ἢ δασωθῶσιν ἢ ἀπλῶς χλοάσωσι. Κατὰ τοῦτο ἐν Γαλλίᾳ οἱ νόμοι τῆς 28 Ἰουλίου

1860 και 8 'Ιουνίου 1864 έθεσαν τὰς έπομένους βάσεις. Μετά τὸν διοικητικὸν χαρακτηρισμὸν τῆς δημοσίας ἀνάγκης, ἡ Κυβέρνησις ἐπιχειρεῖ τὴν διὰ σπερμάτων ἢ φυτευμάτων δάσωσιν τῶν ἐν λόγῳ γαιῶν. Ἄμα δὲ ὡς αὕτη συμπληρωθῆ, οἱ ἀρχαῖοι ἰδιοκτῆται δύνανται νὰ ἀναλάβωσι τὰς γαίας αὐτῶν, ἐπιστρέφοντες τὸ ὅποιον εἶχον λάβει τίμημα καὶ καταβάλλοντες τὰς δαπάνας τοῦ δημοσίου. Ἐν τούτοις ἀντὶ τῶν τελευταίων δύνανται νὰ ἐγκαταλείψωσι εἰς τελείαν ἐθνικὴν ἰδιοκτησίαν τὸ ἡμισυ μὲν τῶν γαιῶν τῶν, ἐὰν πρόκειται περὶ δάσους, τὸ τέταρτον, δὲ ἐὰν πρόκειται μόνον περὶ χλόης.

Αἱ βάσεις αὗται τῆς Γαλλικῆς νομοθεσίας παρέχουσιν πολὺ τὸ τρωτὸν μέρος. Ἐννοῶ τὴν λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης μεταβίβασιν τῶν ἀγόνων γαιῶν εἰς τὸ δημόσιον. Ἡ ἐπιστροφή ὅμως αὐτῶν ἐκ νέου εἰς τοὺς ἀρχαίους ἰδιοκτητὰς φέρει κατὰ νοῦν τὸν πίθον τῶν Δαναίδων, ὅστις οὐδέποτε ἐπληροῦτο. Τῶ ὄντι εἰς ποῖον ἀποτέλεσμα ἠδύνατο νὰ φθάσωσι ἀφ' ἐνός ἢ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐνεργουμένη δάσωσις καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν συμπληρουμένη ἐκδάσωσις; Ὁ κύκλος προφανῶς ἀδιέξοδος.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἰδιοκτησία τῶν ἀγόνων γαιῶν, ἐξαιρέτως τῶν ἐπὶ τῶν γυμνῶν κορυφῶν τῶν ὄρέων, κέκτηται μᾶλλον ἐθνικὸν χαρακτῆρα, ὡς ἐκ τῆς ἱστορικῆς κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας μορφώσεως τῆς ἀκινήτου παρ' ἡμῖν κτήσεως, ἣτις κατὰ τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον ἦτο ἀναπόσπαστος ἐκ τῆς ἰδέας τῆς καλλιεργείας. Δὲν καθυστέρησε δὲ καὶ ἡ νεωτέρα περὶ τὰ δάση νομοθεσία εἰς περαιτέρω διευκόλυνσιν τοῦ προκειμένου θέματος· διότι κηρυχθέντων (νομ. τῆς 17 Νοεμβρίου 1836) ὡς ἐθνικῶν δασῶν ἐκείνων, τὰ ὅποια μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1837 δὲν ἐδηλώθησαν, ἐπὶ προσαγωγῇ ἐπισήμων τίτλων, ὡς ἰδιόκτητα, γνωστὸν εἶναι ὅτι αἱ μεγάλαι δασικαὶ συμφοραὶ κατὰ τὴν τελευταίαν τεσσαρακονταετίαν ἀφῆκαν εἰς τὴν

κυριότητα τοῦ δημοσίου ἀπείρους ἐκτάσεις γαιῶν, εἰς τὰς ὁποίας μὴ δυναμένου νὰ εἰσέλθῃ τοῦ ἀρότρου, τὸ ζήτημα τῶν ἐν αὐτοῖς ἐλευθέρων βοσκῶν ταχέως πρέπει νὰ ἀντικατασταθῆ διὰ τοῦ ζωτικότερου τῆς ἀναγεννήσεως τῶν καταστραφέντων δασῶν.

Πόσον εὐρεία ἡ περὶ τῆς ἐκ νέου δασώσεως τῆς χώρας ἰδέα, μαρτυρεῖ ἡ ἀναλογία τῶν ἀκαλλιεργῆτων πρὸς τὰς καλλιεργουμένας γαίας. Κατὰ τοὺς πιθανότερους ὑπολογισμοὺς μόνον τὸ $\frac{1}{6}$ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς καλλιεργεῖται, τὰ δὲ λοιπὰ $\frac{5}{6}$ περιμένουσιν ἀκόμη τὴν χεῖρα τοῦ πεπολιτισμένου καλλιεργητοῦ. Ποία εἶναι ἡ ἐν τῇ τελευταίᾳ κατηγορίᾳ μερὶς τῶν δασῶν; Ὅσοι δὲν ζῶσι κατὰ κλειστοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν ἄς μαρτυρήσωσι περὶ τῆς ἐρημώσεως, ἣτις πένθιμος ἐπικάθηται ἐπὶ τῶν ἐξοχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

Ὅποια διαφορὰ πρὸς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, καθ' οὓς ἐντὸς τῶν δασῶν κατὰ κλειστοὺς αἱ θεότητες! Τότε ἐσχηματίζοντο οἱ μεγάλοι ἄνδρες καὶ οἱ γόνιμοι χαρακτῆρες. Ἡ ἐπιρροή τῆς δημιουργικῆς τῶν ὑπαίθρων φύσεως εἰσεχώρει εἰς τὰς ψυχὰς, ἵνα τὰς καταστήσῃ ἰσχυρὰς καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας. Τοιοῦτοτρόπως ἡ δασονομικὴ τῶν χωρῶν ἀνάπτυξις ἀποτελεῖ κυριώτατον θέμα συγκρίσεως τῶν εἰς τὴν εὐθυτέραν ἢ τὴν σκολιστέραν πορευομένων ἐθνῶν. Νομίζω δὲ ὅτι ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ μέχρι λατρείας ἐν τῷ νεωτέρῳ Γερμανισμῷ ἀνύψωσις τῶν μεγαλοπρεπῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ δασῶν, δι' ὅλης τῆς ἰσχύος τῶν νόμων τῆς πολιτείας καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ λαοῦ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΜΥΡΙΣ.

Ἐκ τοῦ σ μ α ω, = τρίβω, λειαινῶ, παρέλαβε ἡ Ἑλληνική σμύρις (σμήρις) τὸ ὄνομα. Ὅπως ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις οὕτω καὶ νῦν τὸ ὄρυκτόν τοῦτο χρησιμεύει εἰς τὰς μηχανικὰς τέχνας, εἴτε εἰς τεμάχια εἴτε εἰς ἄμμον μεταβαλλόμενον, πρὸς στίλβωσιν μετάλλων, κρυστάλλων, πολυτίμων λίθων κλπ. ἐν γένει πρὸς τριβὴν καὶ λεπτοτάτην ἀκόνησιν ἢ κατεργασίαν. Κατὰ μὲν τὸν Ἡσύχιον ἡ σμύρις «ἄμμου εἶδος, ἢ σμήχονται οἱ σκληροὶ τῶν λίθων» κατὰ δὲ τὸν Διοσκορ. «εἶδος λίθου ἢ τὰς ψήφους οἱ δακτυλιογλύφοι σμήχουσιν». Ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ σμύρις μετέβη ὀλόκληρος εἰς τὴν Λατινικὴν *smyris*, ἐξ αὐτῆς δὲ εἰς τὰς νεωτέρας τῆς Εὐρώπης *smiriglio* Ἰταλ., *smirgel* Γερμ., *esmeril* Ἰσπαν., *emery* Ἀγγλ., *emeril* Γαλ.

Ἡ σμύρις ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν μετὰ τὸν ἀδάμαντα σκληροτάτων ὄρυκτῶν (*corindons*), εἶναι συνήθως χρώματος κυανοφαίου μετὰ λαμπρῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἀκτίνων, καὶ ἀπαντᾶται εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς. Περίφημος εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ σμύρις τῆς Νάξου ἐν τῇ σχετικῇ βιομηχανίᾳ, κατὰ τὰς τελειότερας δὲ ἀναλύσεις περιέχει 80 μέρη ἀλουμινίου, 4 ὀξειδίου σιδήρου, 3 σιλίγιτος (*silice*) καὶ 13 καταστάλαγμα ἀδιάλυτον. Ἡ ἐξαγωγή τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου προϊόντος ἠκολούθησε τὴν ἐπομένην ἀνάπτυξιν κατὰ τὴν πενταετίαν 1869—73 :

1869	στατήρες	45,661	ἀξίας	δραχμῶν	593,600
1870	»	34,484	»	»	441,440
1871	»	63,950	»	»	831,350
1872	»	51,070	»	»	660,740
1873	»	32,490	»	»	389,650

Ἐάν ἐξαιρέσωμεν στατ. 4780, ἀξίας δρ. 62555, σμύριδος ἀποσταλείσης εἰς Γαλλίαν τῷ 1860, ὀλόκληρος ἡ λοιπὴ σμύρις ἀπηυθύνθη σταθερῶς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν βιομηχανίαν.

Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ μαρτυροῦσι περὶ τῆς οἰκονομικῆς σημασίας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προϊόντος, καὶ ἐξηγοῦσι τὴν κατὰ καιροὺς εἰδικὴν ἐπ' αὐτοῦ πρόνοιαν τοῦ Ἑλληνος νομοθέτου, τῆς ὁποίας ἡ τελευταία διατύπωσις ἔχει ὡς ἐξῆς. Κατὰ τὸν νόμον τῆς 12 Αὐγούστου 1859 φέστ', ἅπανα ἢ ἐν τῇ νήσῳ Νάξῳ παραγομένη σμύρις εἶναι ἐθνικὴ, διατίθεται δὲ ἐπὶ τιμῇ προσδιοριζομένη διὰ Β. Διατάγματος ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀλλαγῆν ἐξορυττομένην, ἀνήκει αὕτη εἰς τὸν κύριον τοῦ ἐδάφους. Ἐπομένως ἡ ἰδιωτικὴ αὕτη σμύρις φορολογεῖται κατὰ στατῆρα διὰ 5 δραχμῶν εἰσπραττομένων κατὰ τὴν ἐξαγωγήν. Ἡ διάθεσις τῆς ἐθνικῆς σμύριδος τῆς Νάξου ἠκολούθησε δύο μέχρι τοῦδε συστήματα. Κατὰ τὸ πρῶτον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀπὸ 6 Ἰουλίου 1860 διατάγματος, ἕκαστος προκαταβάλλων δραχμὰς ἕνδεκα κατὰ στατῆρα (24 ὀκάδων) σμύριδος εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἠδύνατο νὰ παραλάβῃ ἐν Ἐρμούπολει ὅσον ἤθελε ποσόν. Κατὰ τὸ δεύτερον ἀπέβλεψεν ἡ Κυβέρνησις μᾶλλον εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὑπάρξεως ἀγοραστοῦ. Τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς ἀπὸ 5 Ἰουλίου 1868, νομιμοποιηθείσης βραδύτερον, συμβάσεως μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ John Mars Evans παρεχωρήθη εἰς τοῦτον ἐπὶ ἑπταετίαν, μέχρι τέλους Αὐγούστου 1875, τὸ δικαίωμα τῆς ἀπόχλειστικῆς καρπώσεως τῆς Ναξιακῆς σμύριδος ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους: Κατὰ πᾶν ἔτος ὁ ἀγοραστὴς ἦτο ὑπόχρεως νὰ παραλαμβάνῃ ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Νάξου 40,000 στατῆρας σμύριδος ἀντὶ 12 δραχμῶν καὶ 20,000 ἀντὶ 10 δρ. κατὰ στατῆρα, ἐξαρτωμένης τῆς παραδόσεως τοῦ δευτέρου ποσοῦ ἐκ τοῦ δοκοῦντος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ προκαταβαλλομένου ἐν γένει τοῦ τιμήματος παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ κατὰ τὴν

ἀρχὴν ἐκάστης τριμηνίας, ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον ποσόν, πρὸ τῆς φορτώσεως δὲ τοῦ πλοίου, ὅσον ἀφορᾷ τὸ δευτέρον.

Κατὰ τὴν 27 Μαΐου 1875 ἐξεδόθη νέον Βασιλικὸν Διάταγμα περὶ ἐπταετοῦς ἐπίσης μισθώσεως τῆς Ναξιακῆς σμύριδος ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου, 1875. Ματαιωθείσης ὅμως τῆς ἀποπέρας ταύτης, πιθανῶς ἕνεκα ἐλλείψεως περὶ τὴν προσήκουσαν δημοσίευσιν τοῦ προγράμματός της ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς τῆς σμύριδος ἀγοραῖς, ἐπῆλθε τὸ ἀπὸ 5 Μαΐου 1876 Ὑπουργο-Βασιλικὸν (1) διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου προσφέρεται ἡ κάρπωσις τῆς Ναξιακῆς σμύριδος ἐπὶ δωδεκαετίαν, ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1877 (2) ἐπὶ τοῖς ἀκολουθοῦσι ἔτεσι :

Πρὸς ἐκποίησιν τῆς Ναξιακῆς σμύριδος θέλει ἐνεργηθῆ ἐν Ἀθήναις δημοπρασία διὰ προσφορῶν ἐγγράφων καὶ ἐσφραγισμένων, παραδιδομένων ἐν μὲν τῇ ἡμεδαπῇ εἰς τριμηνίαν ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ὑπὸ τοῦ Νομάρχου, τοῦ Οἰκονομικοῦ ἐφόρου Ἀττικῆς καὶ τοῦ παρὰ τῷ ὑπουργ-

(1) Δυνάμει νόμου ἀπὸ 4 Ἰανουαρίου 1876 τὸ πλεῖστον τῆς Βασιλικῆς ἐξουσίας ἀσκεῖται νῦν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

(2) Ὑπολείπεται ἡ ἔρευνα περὶ τῶν τυχόν τῆς Ναξιακῆς σμύριδος ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1875 καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1876. Πρόκειται περὶ 1 $\frac{1}{4}$ ἑκατομμυρίου δραχμῶν, αἱ ὁποῖαι ἀφεύκτως θὰ εἰσῆρχοντο ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως Evans ἐν τῷ διαστήματι τῶν 16 τούτων μηνῶν, ἐὰν κατεβάλλετο ἐγκαίρως (ἴθι, πρὸ ἐνὸς καὶ δύο ἐτῶν) ἡ προσήκουσα πρόνοια περὶ τῆς ἐπιωφελεστεράς διαθέσεως τοῦ ἐν λόγῳ ἀληθῶς σπουδαιοτάτου ἐθνικοῦ πόρου. Ὑποθέτω ὅτι ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἀπαραίτητος εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν δημοσίευσις τῶν ὁπωσδήποτε ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1875 πραγματικῶν ἐκ τῆς Ναξιακῆς σμύριδος εἰσπράξεων τοῦ δημοσίου θησαυροῦ, τὰς ὁποίας ὁ τελευταῖος προϋπολογισμὸς ἀναριθμᾷ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν ὑποθέσεων εἰς δρ. 700,000 διὰ τὸ ἔτος 1876. Ἴδὲ καὶ σελ. 180 τοῦ Φυλλαδίου τούτου εἰς περαιτέρω ἐκτίμησιν τῶν προϋπολογιστικῶν συνδυασμῶν.

γαίῳ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιθεωρητοῦ τῶν μεταλλείων, ἐν δὲ τῇ ἀλλοδαπῇ παρὰ τοῖς ἐκεῖ Ἑλλ. Προξένοις, ὅτινες θὰ μεταβιβάσωσιν ἀμέσως τὰς προσφοράς διὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐπιτροπὴν. Διακήρυξις τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν δημοσιευθεσμένη ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος πρὸ 40 τοῦλάχιστον ἡμέρων, θέλει ὀρίσει τὴν ἡμέραν τῆς δημοπρασίας. Κατ' αὐτὴν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἡπρομνησθεῖσα τριμηνίαν ἐπιτροπὴ θέλει ἀποσφραγίσει καὶ ἀναγνώσει δημοσίᾳ ἀπάσας τὰς προσφοράς. Ἴνα ᾧσιν αὗται δεκταὶ πρέπει νὰ συνοδεύηται ἐκάστη ὑπὸ γραμματίου καταθέσεως 400 χιλ. φράγκων (παρὰ τῷ κεντρικῷ ταμείῳ ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ παρὰ φερεγγύῳ τινὶ τραπεζικῷ καταστήματι), αἵτινες θέλουσι καταπέσει ὑπὲρ τοῦ δημοσίου εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν δὲν ἐμφανισθῆ αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου ὁ ἀγοραστής ἐντὸς 3 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν πύλην τοῦ καταστήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν τοιχοκολλήσεως τῆς ἀποφάσεως τούτου περὶ ἐγκρίσεως τῆς δημοπρασίας, ὅπως συνταχθῆ ἐντὸς τῶν 3 τούτων ἡμερῶν τὸ ἀνήκον συμβόλαιον, τὸ ὁποῖον πάντως δεῖται νομοθετικῆς ἐπικυρώσεως. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρὸ τοῦ συμβολαίου ὑπουργικὴν ἐγκρίσιν, ἐὰν αὕτη δὲν ἐκδοθῆ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀφ' ἧς παραλάβῃ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν τὰ αὐθημερὸν ἀποστελλόμενα αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς πρακτικὰ τῆς δημοπρασίας, θεωρεῖται ὁ ὑπερθεματιστὴς ἀπηλλαγμένος πάσης ὑποχρέωσης.

Ἡ προκειμένη δημοπρασία κατ' ἀκρίβειαν συνίσταται εἰς τὴν ἀποσφράγισιν τῶν ἐγγράφων προσφορῶν καὶ εἰς τὴν ἐν τοῖς συντασσομένοις ἐπὶ τούτῳ πρακτικοῖς ἀνάδειξιν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ. Ὡς ἐλάχιστος ὅρος τῆς ὑπερθεματίσεως ὀρίζονται δραχμαὶ 40 κατὰ στατήρα. Ἡ ὑποχρεωτικὴ διὰ τε τὸν δημοσίον καὶ τὸν ὑπερθεματιστὴν ποσότης πρὸς παράδοσιν κανονίζεται κατ' ἔτος εἰς 40 χιλ.

στατ. σμύριδος. Κατ' αντίθεσιν δὲ πρὸς τὰ ἐν τῇ συμβάσει Evans παραδεδεγμένα, ἀπόκειται εἰς τὸν ὑπερθεματιστὴν νὰ λαμβάνῃ καὶ πέραν τῆς ποσότητος ταύτης μέχρις 20 χιλ. στατήρων κατ' ἔτος, ἐπὶ προηγουμένη εἰδοποιήσει κατὰ 30 τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸς τὸ δημόσιον. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἀπαιτεῖται προκαταβολὴ τοῦ τιμήματος παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ εἰς ἴσας μὲν δόσεις ὅσον ἀφορᾷ τὰς 40 χιλ. στατήρων (τῇ 1 Ἰανουαρίου, Ἀπριλίου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους), πρὸ τῆς εἰδοποιήσεως δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὰς 20 χιλ. στατ. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἰδιαιτέρως, ὅτι ὁ ἐγκριθησόμενος ὑπερθεματιστὴς ὀφείλει ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς συντάξεως τοῦ συμβολαίου νὰ παραλάβῃ 20 χιλ. στατ. σμύριδος ἐκ τῆς παραγωγῆς τοῦ 1876, ἀνεξαρτήτως τῶν εἰς λ]μὸν τῆς παραχωρουμένης αὐτῷ δωδεκαετίας παραληφθησομένων, προκαταβάλλων τὸ τίμημα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσφοράς αὐτοῦ. Διὰ τὸ περιπλέον τοῦτο ποσὸν δὲν ἀπαιτεῖται νομοθετικὴ ἐπικύρωσις· ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑποχρεοῦται καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἵνα μὴ πωλήσῃ ἕτερον ποσὸν ἐκ τῆς παραγωγῆς τοῦ 1876. Ἡ ἔννοια τοῦ συμβιβασμοῦ τούτου συνδέεται πρὸς τὴν κατὰ τὸ 1876 οἰκονομικὴν τοῦ προκειμένου δημοσίου πόρου δυσχέρειαν.

Ἐν γένει ἡ παραδοτέα πρὸς τὸν ἀγοραστὴν σμύρις πρέπει νὰ εἶναι καλῆς ποιότητος, ἐνεργεῖται δὲ ἀνεξόδως καὶ ἄνευ τέλους τινὸς ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Νάξου θέσεων Μουτσούνα καὶ Λυῶνα, μετὰ 30 ἡμέρας ἀφ' ἧς εἰδοποιηθῇ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ὑπὸ τῶν ἀγοραστῶν. Μετὰ τὴν στάθμισιν οὐδεμίαν ἔνστασις περὶ ποσοῦ καὶ ποιοῦ εἶναι δεκτὴ. Ἡ ἐπιβίβασις πρέπει νὰ ἐνεργῆται, καιροῦ ἐπιτρέποντος, ἄνευ ἀναβολῆς ὑπὸ τῶν ἀγοραστῶν. Δὲν συγχωρεῖται ἡ ἐκφόρτωσις τῆς σμύριδος εἰς ἄλλους τόπους ἐκτὸς τῶν τῆς καταναλώσεως ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ, εἰδοποιουμένων καὶ τῶν Ἑλλ. Προξένων περὶ τῆς ἀποταμιεύσεως· ἐξαιροῦνται ἡ Σύρος καὶ ὁ Πειραιεὺς ὡς

διάμεσοι τῆς ἀποστολῆς ταύτης σταθμοὶ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ. Ἄξια παρατηρήσεως εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς συμβάσεως Evans ἀπομάκρυνσις τῆς τελευταίας κυβερνητικῆς ἀποφάσεως, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιβαλλομένην δι' ἐκείνης εἰς τὸν ἀγοραστὴν ποινὴν δρ. 8 κατὰ στατήρα διὰ τὴν ἀνάμιξιν τῆς Ναξιακῆς σμύριδος μετ' ἄλλων ἢ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἢ ἐν ταῖς ἀποθήκαις ἢ κατὰ τὴν πώλησιν, καὶ διὰ τὴν μὴ μεταπώλησιν τῆς Ναξιακῆς σμύριδος πρὸ πάσης τυχόν ἄλλης παρὰ τῷ ἀγοραστῇ ὑπαρχούσης. Ἡ πρόνοια αὕτη οὔσα ἱκανῶς ἀπλοικῆ, περιωρίσθη τελευταῖον εἰς μόνην τὴν τυπικὴν ἀπαγόρευσιν, διότι ἐν τῇ οὐσίᾳ λίαν ἀμφίβολος ἢ πρακτικὴ ταύτης ἀξία.

Ἐὰν ἐντὸς ἑξ μηνῶν ὁ ἀγοραστὴς δὲν παραλάβῃ τὸ ἀνήκον εἰς ἐκάστην τριμηνίαν ποσὸν σμύριδος, ἀπόλλυσι τὸ δικαίωμα νὰ παραλάβῃ αὐτὸ ἀκολούθως. Ἐὰν δὲν προκαταβάλῃ ἐντὸς τῶν ταχθεισῶν προθεσμιῶν τὸ τίμημα τῶν παραδοτέων αὐτῷ ποσοτήτων σμύριδος (περιλαμβανομένης καὶ τῆς τοῦ 1876), ἀκυροῦται ἡ προκειμένη ἐκποίησις καὶ καταπίπτει ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ἢ ἐκ 300 χιλ. φράγκων ἐγγύησις τοῦ ἀγοραστοῦ, τὴν ὁποῖαν ὀφείλει οὗτος νὰ καταθέσῃ παρὰ τῷ Κεντρικῷ ταμείῳ ἢ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ εἰς τίτλους εἴτε Ἑλληνικοῦ δανείου ἀπὸ τοῦ 1862, εἴτε Ἀγγλικοῦ, Γαλλικοῦ, Γερμανικοῦ, Αὐστριακοῦ, Ἰταλικοῦ καὶ Ρωσικοῦ, εἴτε ὁμολογιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τῆς Ἴονικῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ προκειμένη κατάθεσις δύναται ν' ἀναπληρωθῇ καὶ δι' ἰσαξίου ἐγγυήσεως τῶν τραπεζῶν τούτων.

Εἰς συμπλήρωσιν πρέπει νὰ προστεθῇ, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀποστερεῖται τοῦ δικαίωματος ἵνα πωλήσῃ πρὸς ἕτερον σμύριδα, εἴτε ἐκ Νάξου εἴτε ἐξ ἄλλου μέρους τῆς ἐπικρατείας, καὶ ὅτι πᾶσα ἐν γένει διένεξις μεταξὺ δημοσίου καὶ ἀγοραστοῦ θέλει διαλύεσθαι διατηρητικῶς καὶ ἀνεκκλήτως.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ, ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Προτίθεται νὰ συγκρίνω τὸν προϋπολογισμὸν τῆς ἐν Γενεύῃ μικρᾶς Δημοκρατίας πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν ἐπὶ τριῶν σπουδαιοτάτων θεμάτων τῆς Ἐκπαιδεύσεως, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης. Ἐν τούτοις ἀπαραίτητος εἶναι ἡ γνῶσις τῶν ἀμφοτέρωθεν πληθυσμῶν, διότι κατὰ τὸ 1870 ἀπέναντι 93,155 κατοίκων ἐν Γενεύῃ ὑπῆρχον 1,457,894 ἐν Ἑλλάδι.

Κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1848 ἐπὶ γενικοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν δημοσίων δαπανῶν τῆς Δημοκρατίας ἐκ φρ. 514185 ἢ Ἐκπαίδευσις, ἢ Ἐκκλησία καὶ ἢ Δικαιοσύνη ἀπῆτησαν φρ. 312,814. Κατὰ δὲ τὸ 1867 ἐπὶ προϋπολογισμοῦ φρ. 860,010 ἢ περὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦς, τῆς καρδίας καὶ τοῦ δικαίου πολιτειακὴ αὕτη ἀνάγκη ἐδαπάνησε φρ. 632994. Κατὰ δὲ τὸ 1876 ἐπὶ προϋπολογισμοῦ ἐκ φρ. 1,583,836 ἀπέβησαν αἱ σχετικαὶ πρὸς τὸ προκείμενον θέμα δαπάναι εἰς φρ. 1,253,336, ἀπομενόντων διὰ τὴν λοιπὴν τῆς Δημοκρατίας ὑπηρεσίαν μόλις φρ. 330,500 Ἡ ἀναλογία μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων ποσῶν εἶναι λίαν ἐμφαντικὴ, ὡς 3 : 1.

Ἀπέναντι τῶν δημοκρατικῶν τούτων φαινομένων τῆς δημοσιονομίας, οἱ συνταγματικοὶ προϋπολογισμοὶ τῆς Ἑλλάδος παριστῶσι τὰ ἐπόμενα. Κατὰ μὲν τὸ 1845 ἐψηφίσθησαν διὰ τὴν Ἐκπαίδευσιν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην δραχ. 1,452,070, κατὰ δὲ τὸ 1866 (μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1864 ἔνωσιν τοῦ Ἑπτανησιακοῦ πληθυσμοῦ) δραχ. 4,028,214, κατὰ δὲ τὸ 1876 δρ. 5,198,192, ἀπομενουσῶν διὰ τὰς λοιπὰς δημοσίας τοῦ ἔτους τούτου ἀνάγκας 34 ἑκατομ. δραχμῶν!

Ἐὰν ἀναλύσωμεν ἰδιαιτέρως τὰς ἐν Γενεύῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ τῆς Ἐκπαιδεύσεως, τῆς Ἐκκλησίας καὶ Δικαιοσύνης δημοσίας δαπάνας, παρατηροῦμεν ἐν τοῖς σχετικοῖς προϋπολογισμοῖς τοῦ 1876, ὅτι ἡ μὲν πρώτη ἀνέβη εἰς τὸ ποσὸν φρ. 732,086 ἐν Γενεύῃ καὶ δρ. 1,796,850 ἐν Ἑλλάδι, ἡ δὲ δευτέρα ἀνέβη εἰς τὸ ποσὸν φρ. 149,100 ἐν Γενεύῃ καὶ δραχ. 309,560 ἐν Ἑλλάδι, ἡ δὲ τρίτη ἀνέβη εἰς τὸ ποσὸν φρ. 372,250 ἐν Γενεύῃ καὶ δρ. 3,091,782 ἐν Ἑλλάδι. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γενευσικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖ τὸ 16ον σχεδὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἕκαστος δύναται νὰ κρίνη περὶ τῆς σχετικῆς καθυστερήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπὶ τῶν ζωτικωτάτων τούτων θεμάτων, ὅσον ἀφορᾷ τὴν διανοητικὴν, θρησκευτικὴν καὶ δικαιολογικὴν τῆς κοινωνίας ἀνάπτυξιν.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ παρέλθῃ ἀπαρατήρητος ἡ εὐρωστία μεθ' ἧς ἐκτυλίσσεται τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος δημοσιονομικὸν φαινόμενον, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν ὅτι πρὸ δεκαετίας, τῷ 1866, ἡ ἐκπαίδευσις ἐν μὲν τῇ Γενεύῃ ἀπῆτει τὴν δαπάνην φρ. 304134, ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι δρ. 1530250, ἡ ἐκκλησία ἐν μὲν τῇ Γενεύῃ φρ. 118300, ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι δρ. 172519, καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐν μὲν τῇ Γενεύῃ φρ. 210560, ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι δρ. 2325445. Ἡ ἀπὸ τοῦ 1866 εἰς τὸ 1876 προεκτεθεῖσα μετάβασις διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔχει τι οὐσιωδῶς νωθρὸν, ἅμα παραβληθῆ πρὸς τὸ γοργὸν τῆς περὶ τοὺς Ἑλβετικούς ἀριθμοὺς προόδου, ἐξαιρέτως ὡς πρὸς τὴν δικαιοσύνην καὶ πρὸ πάντων τὴν δίκην κορωνίδος ἐκπαιδευσιν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν δικαστικὴν ἰδίως ἐποψιν, ἀποτελεῖ κυριώτατον σύμπτωμα τῆς περαιτέρω ἐν Γενεύῃ ἀναπτύξεως ὁ προσφάτως (3 Μαΐου 1876) ψηφισθεὶς νόμος τῆς Δημοκρατίας περὶ δικαστῶν παρέδρων ἐν τῷ Πρωτοδικείῳ. Κατ' αὐτὸν ὁ πρῶτος οὗτος βαθμὸς τῆς δικαιοδοσίας εἶναι ἐμπεπιστευμένος εἰς ἓνα πρόεδρον, δύο δικαστὰς τακτικούς, τέσσαρας παρέδρους, τρεῖς δικαστὰς ἀναπληρωτικούς

καὶ τρεῖς παρέδρους ἀναπληρωτικούς. Οἱ πάρεδροι τῆς Γενεύης ἔχουσι τι ἀνάλογον πρὸς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἐμποροδίκας. Εἷς δικαστὴς καὶ δύο πάρεδροι θεωροῦνται, κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν ὑποθέσεων, ὡς ἱκανὸν ἀποτελοῦντες λόγῳ ἀριθμοῦ δικαστήριον. Ἄλλ' ὁ περὶ παρέδρων θεσμὸς εἶναι εὐρυτέρας ἐννοίας ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς εἰσαγωγῆς ἐντὸς τῆς δικαιοσύνης καὶ ἄλλων στοιχείων παρὰ τοὺς καθαρῶς ἀνθρώπους τοῦ νόμου. Ἡ δύνατο ὁ ἐν Γενεῦῃ νομοθέτης νὰ ἀποταθῇ κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ ὀρκωτικὸν σύστημα, εἰσάγων αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν διαφορῶν. Προετίμησεν ὁμῶς νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ τῶν ὀρίων τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης καὶ νὰ εἰσαγάγῃ ἀπλῶς ἐντὸς αὐτῆς κριτὰς τοῦ πραγματικοῦ, ὥστε συμπραττόντων τούτων μετὰ τῶν κριτῶν τοῦ νομικοῦ νὰ ἐξασφαλισθῆται οὕτως ἡ οὐσιαστικὴ δικαιοσύνη μετὰ τῆς περὶ τοὺς τύπους πανοπλίας τῆς.

Εἶναι περίεργον ὅτι τελευταῖον οἱ καθαρῶς νομικοὶ ἐθεωρήθησαν ἐν Γενεῦῃ κάπως ἀντιδραστικοὶ περὶ τὴν καθόλου πορείαν τῶν κοινωνικῶν συμφερόντων. Καὶ βεβαίως μὲν ἡ παραφυλακὴ τῶν τύπων κινδυνεύει διὰ τοῦ μακροῦ κατ' ἄτομα χρόνου νὰ συντριβῇ ἐπὶ τοῦ σκοπέλου τῆς σχολαστικότητος, ὁ λόγος ὁμῶς οὗτος δὲν φαίνεται μοι ἐπαρκῆς ἐντὸς ἐλευθέρας πολιτείας, ἣτις ἔχει τόσα μέσα ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἑαυτῆς ὀργάνων. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, κατ' ἀρχὴν ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ θεσμοῦ τῶν παρεδρο-δικαστῶν εἶναι ἀξία πάσης δοκιμασίας, ἐξασφαλιζομένη τόσον ὑπὸ τοῦ ψηφίσαντος αὐτὴν δημοσίου πνεύματος, ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς εὐτυχοῦς προνοίας περὶ μισθοδοσίας τῶν παρεδρο-δικαστῶν διὰ 1600 φρ. κατ' ἔτος ἀπέναντι τοῦ ἐκ 4300 φρ. μισθοῦ τῶν τακτικῶν δικαστῶν. Ἐν γένει ἡ σύμπραξις τῆς νομικῆς ἐπιστήμης μετὰ τῆς πρακτικῆς τοῦ λαοῦ ζωῆς κέκτηται ἄφθονα στοιχεῖα πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ δικαιολογικοῦ τῆς πολιτείας σκοποῦ.

ΟΤΙ ΜΟΝΟΣ Ο ΣΟΦΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ.

Τίνος ἔνεκα καυχᾶσαι τόσον ἀγερῶχος διὰ τὸν πλοῦτόν σου; Εἶσαι μόνος πλούσιος; Πρὸς Θεοῦ, αἱ γνώσεις μου καὶ αἱ σπουδαί μου δὲν ἔχουσι τι διὰ τὸ ὅποιον δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ εἶμαι ὑπερήφανος; Πιστεύεις ὅτι εἶσαι μόνος πλούσιος; Ἄλλ' ἐὰν δὲν ἦσο μάλιστα πλούσιος! Ἐὰν ἦσο πράγματι πτωχός!

Πῶς ἐννοοῦμεν τὸν πλοῦτον καὶ παρὰ τινι θεωροῦμεν αὐτὸν ὑπάρχοντα; Εἰς ἐκεῖνον φρονῶ, ὅστις ἔχει τόσα ἀγαθὰ, ὥστε ἀρκοῦσι κατὰ τὰς ἰδέας του πρὸς ἐλευθέριον ζῶην, ὅστις δὲν ζητεῖ, δὲν ἐπιθυμεῖ δὲν φιλοδοξεῖ εἰς οὐδὲν περαιτέρω. Ἡ κρίσις σου λοιπὸν οὐχὶ δὲ καὶ ἡ γνώμη καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν κτημάτων σου δύναται νὰ σὲ χαρακτηρίσῃ ὡς πλούσιον. Αὐτὴ πρέπει νὰ σὲ εὕρισκῃ οὐδὲν στερούμενον, καὶ νὰ μὴ σὲ ὠθῇ εἰς ἀναζήτησιν νέων ἀποκτησέων. Κατὰ τὴν ἐκτίμησίν σου ἔχεις πληθώραν χρημάτων ἢ τοῦλάχιστον ἔχεις τὸ ἱκανόν. Ἐὰν οὕτως αἰσθάνησαι, τὸ ὁμολογῶ, εἶσαι πλούσιος. Ἄλλ' ἐὰν ἐν τῇ ἀπληστία σου πρὸς τὴν ἀποθησαύρισιν οὐδὲν κέρδος θεωρῆς αἰσχρὸν, ἐὰν καθ' ἐκάστην δολιεύησαι, ἀπατᾶς, ζητῆς, ποιῆς ἀγοραπωλησίας, ἀρπάξῃς ἢ λαμβάνῃς, ἐὰν ἀπογυμνῶνῃς τοὺς συμμάχους καὶ συλῆς τὸν δημόσιον θησαυρὸν, ἐὰν περιμένῃς τὰς διαθέκας τῶν φίλων σου ἢ μάλιστα, χωρὶς νὰ τὰς περιμένῃς, κατασκευάζῃς ψευδεῖς, — εἶναι ταῦτα σημεῖα ἀφθονίας ἢ ἐνδεΐας;

Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πλούσιον καὶ οὐχὶ τὸ ταμεῖον αὐτοῦ. Δυνατὸν τὰ κιβώτιά σου νὰ εἶναι πλήρη ἐνόσω ὁμῶς εὕρισκω σὲ κενόν, δὲν θὰ σὲ πιστεῦσω ὅτι εἶσαι πλούσιος. Διότι μετρῶνται διὰ τῆς ἐπαρκείας τὰ κτήματα. Ἐχεις μίαν θυγατέρα; Ἀπαιτοῦνται χρήματα. Ἐχεις

δύο θυγατέρας; Ἄπαιτοῦνται πλείονα. Ὅσω πολυαριθμότερα ἐκεῖναι, τόσον μείζων ἡ ἀνάγκη τούτων. Καί ἐάν, καθὼς ὁ Δαναὸς, ἔχη τις 50 θυγατέρας, ἰδοὺ ἰσάριθμοι προῖκες πρὸς ἐτοιμασίαν. Πρέπει λοιπὸν, ὡς προεῖπον, νὰ μετράται ἡ περιουσία ἐκάστου ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μὴ ἔχων μὲν πολλὰς θυγατέρας, ἔχων ὁμοίως ἀναρίθμητα πάθη, δυνάμενα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ νὰ ἐξαντλήσωσι τοὺς μεγαλειτέρους θησαυροὺς, κατ' οὐδένα λόγον πρέπει νὰ ὀνομασθῆ πλούσιος, πρὸ πάντων ὅταν αὐτὸς οὗτος αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἐν τῇ ἀνάγκῃ. Ἡκούσθης λέγων, ὅτι ἐκεῖνος μόνος εἶναι πλούσιος, ὅστις δύναται νὰ διατηρήσῃ ἰδίαις δαπάναις ὀλόκληρον στρατόν· ἐν τούτοις ὅλα ἡμῶν τὰ μεγάλα δημόσια εἰσοδήματα μόλις ἀπὸ τινος χρόνου ἐπιτρέπουσι τοῦτο εἰς αὐτὸν τὸν Ρωμαϊκὸν Λαόν. Ὅθεν κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον δὲν θὰ εἶσαι πλούσιος εἰμὴ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην καθ' ἣν διὰ τῶν ἀποταμιεύσεών σου θὰ δυνηθῆς νὰ πληρώσῃς τοὺς μισθοὺς ἐξ λεγεώνων καὶ ὅλα τὰ ἐπικουρικά, εἰς πεζοὺς καὶ ἵππεῖς, στρατεύματα. Ἐντεῦθεν δὲν εἶσαι πλούσιος, ἀφοῦ ἡ περιουσία σου ἀπέχει τόσον πολὺ τῆς ἐκπληρώσεως τοιοῦτου ὀνείρου. Φανερὰ λοιπὸν εἶναι ἡ πτωχεία σου, ἢ μᾶλλον ἡ ἔνδεια καὶ ἡ δυστυχία σου.

Ὅπως οἱ ἐπιδιώκοντες ἔντιμα κέρδη ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἐν τῇ χειροτεχνίᾳ, ἐν τῇ φορολογίᾳ, ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ ἀνάγκη τοὺς κινεῖ, τοιοῦτοτρόπως, ὅταν ἡ οἰκία σου εἶναι πλήρης ἐκ συρφετοῦ δικαστῶν καὶ κατηγόρων, καὶ συγχρόνως ἐκ κατηγορουμένων ἐνόχων καὶ πλουσίων, ἐργαζομένων ὑπὸ τὴν αἰγίδα σου εἰς διαφθοράν τῶν δικαστῶν αὐτῶν· ὅταν βλέπῃ τις διὰ ποίων συμφωνιῶν πωλεῖς τὴν προστασίαν σου· ὅταν βλέπῃ τὰς ἐγγυήσεις τὰς ὁποίας χορηγεῖς εἰς τὰς σκευωρίας τῶν ὑποψηφίων, τοὺς ἀπελευθέρους τοὺς ὁποίους ἀποστέλλεις ἵνα φορολογῶσι καὶ ἀπογυμνῶσι τὰς ἐπαρχίας, τοὺς γείτονάς σου ἐκβαλλομένους ἐκ τῆς κατοχῆς τῶν κτημάτων αὐτῶν, τὰς λη-

στείας σου ἐν τῇ ἐξοχῇ, τὰς ἐταιρίας τὰς ὁποίας ὀργανίζεις μετὰ τῶν δούλων, τῶν ἀπελευθέρων καὶ τῶν πελατῶν σου, ὅλας τὰς ἀδεσπότους αὐτὰς ἰδιοκτησίας, τὰς προγραφὰς τῶν πλουσίων, τὰς ἐντὸς τῶν ἡμετέρων πόλεων σφαγὰς καὶ ἅπασαν ταύτην τὴν συγκομιδὴν τῶν χρόνων τοῦ Σύλλα· ὅταν ἀποβλέψῃ τις πρὸς τοσαύτας πλαστὰς διαθέκας καὶ τοσαύτας ἀνθρώπων ἀρπαγὰς· ὅταν ἀνακαλύψῃ ὅτι τὰ πάντα ἔθεσας ἐπὶ τιμῆματι ἀγοροπωλησίας, τὴν στρατιωτικὴν κατάταξιν, τὰς ἀποφάσεις σου, τὰς ψήφους καὶ σοῦ καὶ τῶν ἄλλων, τὴν ὀμιλίαν σου καὶ τὴν σιωπὴν σου, μεταβαλὼν εἰς ἀργυρολόγια καὶ τὴν οἰκίαν σου καὶ τὴν ἀγοράν·—πῶς θέλεις νὰ μὴ πεισθῆ ἕκαστος ἐκ τῆς ὁμολογίας πλέον σεαυτοῦ, ὅτι ἡ ἀνάγκη σὲ ὤθει; καὶ πῶς νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἄνθρωπος κινούμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης εἶναι ἀληθῶς πλούσιος;

Ὁ χαρακτὴρ τοῦ πλούτου συνίσταται εἰς τὴν πλήρωσιν ἡμῶν ἀπὸ παντὸς εἶδους ἀγαθῶν, ἀναγνωρίζεται δὲ ἐκ τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς ἀφθονίας, ἐν ἣ τισ εὐρίσκεται· καὶ ἐπειδὴ οὐδέποτε θὰ φθάσῃς εἰς αὐτὴν, οὐδέποτε θὰ καταστῆς πλούσιος. Περιφρονεῖς τὴν περιουσίαν μου καὶ εὐλόγως, διότι κατὰ τὴν κοινὴν μὲν γνώμην εἶναι αὕτη μετρία, κατὰ σὲ δὲ μηδαμινὴ κατ' ἐμὲ δὲ πενιχρά. Ἄς ἀφήσωμεν ὁμοίως ἐμὲ καὶ ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὸ ἡμέτερον θέμα. Ἐάν πρόκειται νὰ προσδιορίσωμεν τὰς ἰδέας καὶ τὴν ἐκτίμησιν ἡμῶν, ποῖον νομίζεις πολυτιμώτερον, τὸ ἀργύριον τὸ ὑπὸ τοῦ Πύρρου προσφερόμενον πρὸς τὸν Φαβρίκιον, ἢ τὴν ἀφιλοκέρδειαν τοῦ Φαβρικίου ἀπορρίπτοντος τὸ ἀργύριον τοῦτο; τὸν χρυσὸν τῶν Σαμνιτῶν ἢ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Μ. Κουρίου; τὴν κληρονομίαν τοῦ Παύλου Αἰμιλίου ἢ τὴν γενναϊότητα τοῦ Ἀφρικανοῦ, ἐγκαταλείποντος αὐτὴν εἰς τὸν ἀδελφόν του Μάξιμον; Ἀναμφιβόλως τὰ πορίσματα ταῦτα τῶν εὐγενεστέρων ἀρετῶν εἶναι πολυτιμώτερα τῶν ἀπαξιουμένων θησαυρῶν. Πῶς λοιπὸν, ἐάν εἶναι ἀληθὲς ὅτι

ὁ πλοῦτος καταμετράται ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν κτημάτων τὰ ὅποια περιέχει, πῶς νὰ ἀμφιβάλλῃ τις ὅτι περιέχεται οὗτος ἐν τῇ ἀρετῇ; Διότι οὐδεμία ὑπάρχει περιουσία, οὐδὲν ὄρος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν, τῶν ὁποίων ἡ τιμὴ δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς.

ὦ θεοὶ ἀθάνατοι! οἱ ἄνθρωποι δὲν θέλουσι νὰ ἐννοήσωσι πόσον ὠραῖον εἰσόδημα εἶναι ἡ μετριότης τῶν ὀρέξεων· ἄς μεταβῶμεν οὕτως ἀπὸ τῶν καταβιβρωσκομένων ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς κερδοσκοπίας εἰς τοὺς πολυτελεῖς. Ἡ περιουσία ὑμῶν περιλαμβάνει 600 sestertia, ἐνῶ ἡ ἐμὴ μόλις 100. Ἄλλ' ὑμεῖς, θέλοντες ἐν ταῖς ἐξοχικαῖς ἐπαύλεσι ὑμῶν ὀροφὰς ἀστραπτούσας ἐκ χρυσοῦ καὶ δάπεδα ἐκ μαρμάρου, συσσωρεύοντες ἀγάλματα, εἰκόνας, ἐπιπλα καὶ ἐνδύματα πολυτελῆ, δὲν εὐρίσκετε ἐν τῷ προμνησθέντι χρηματικῷ ὑμῶν ποσῷ, δὲν λέγω ὅ,τι ἀπαιτεῖται εἰς πληρωμὴν τῶν δαπανῶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐδ' ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητον εἰς πληρωμὴν τῶν τόκων τοῦ δι' αὐτὰς κεφαλαίου ἐνῶ δι' ἐμέ, ἐπειδὴ δὲν συντρίβομαι ὑπὸ καταστρεπτικῶν ὀρέξεων, τὸ μικρὸν χρημάτιόν μου παρέχει μοι περισσεύμα. Τίς λοιπὸν εἶναι πλουσιώτερος, ὁ στερούμενος χρημάτων ἢ ἐκεῖνος εἰς ὃν ταῦτα περιττεύουσιν; ὁ ἐν τῇ ἀνάγκῃ βιῶν ἢ ὁ ἐν τῇ ἀφθονίᾳ; Ποία εἶναι λαμπροτέρα οἰκονομικὴ κατάστασις, ἐκεῖνη ἣτις ὄσῳ μεγαλύνεται τόσῳ εἶναι ἀνεπαρκῆς εἰς ἑαυτὴν, ἢ ἐκεῖνη ἣτις διατηρεῖται ἐκ τῶν ἰδίων πόρων;

Ἄλλὰ πρὸς τί νὰ γίνηται λόγος περὶ ἐμοῦ, ὅστις προσβληθεὶς ἴσως ὑπὸ τῆς γενικῆς ἐπιδημίας δὲν δύναμαι νὰ ἀποτινάξω τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς μου; Ὁ Μ. Μανίλιος (ἵνα ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τοὺς Κουρίους καὶ τοὺς Φαβρικίους) ἦτο, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων ἡμῶν, πολίτης πτωχός. Εἶχεν οἰκίσκον ἐν Καρίναις καὶ μικρὸν ἀγρὸν ἐν Λαβικάνῳ. Ἡμεθα ἄρα γε πλουσιώτεροι ἡμεῖς, διότι ἔχομεν πλειότερα; Δυστυχῶς ὅμως οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἀπογραφικῆς διατιμῆσεως ἀλλ' ἐπὶ τῶν τρόπων

καὶ τῆς εὐχερείας τῆς ζωῆς πρέπει νὰ μετράται ἡ περιουσία. Τὸ μὴ ἔχειν πάθη εἶναι νόμισμα καθαρὸν· τὸ μὴ ἀγαπᾶν τὰς δαπάνας εἶναι ὠραῖον εἰσόδημα· τὸ εἶναι τινα ἐπαρκῆ ἰδοῦ ὁ μεγαλείτερος καὶ ὁ σταθερώτερος πλοῦτος. Διότι ἐὰν οἱ ἐπιδέξιοι ἐμπειρογνώμονες διατιμῶσι πλειότερον τοὺς λειμῶνας καὶ τοὺς ἀγρούς, διότι τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἰδιοκτησιῶν ὑποφέρει ὀλιγωτέρας βλάβας, ποία ὑπερτίμησις δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἀρετὴν, ἣτις οὐδέποτε δύναται νὰ ἀρπαχθῇ ἢ κλαπῇ, τὴν ὁποίαν δὲν ἀποβάλλει τις οὔτε ἐν ναυαγίῳ οὔτε ἐν πυρκαϊᾷ, καὶ ἡ ὁποία δὲν μεταβάλλεται οὔτε ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων οὔτε ὑπὸ τῶν καταστροφῶν τοῦ χρόνου.

Μόνοι οἱ ἔχοντες αὐτὴν εἶνε πλούσιοι, διότι μόνοι οὗτοι ἔχουσι περιουσίαν συνάμα παραγωγικὴν καὶ ἀκατάστρεπτον, καὶ μόνοι εἶναι, κατὰ τὸ κύριον τοῦ πλούτου γνώρισμα, ἠὲ χαριστημένοι εἰς ὅ,τι ἔχουσι, ὑπολαμβάνοντες τοῦτο ὡς ἰκανόν. Οὐδὲν ἐπιθυμοῦσι, οὐδενὸς αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην, οὐδὲν τοῖς λείπει, οὐδὲν ἐπιδιώκουσιν. Ἀπ' ἐναντίας οἱ κακοὶ καὶ οἱ φιλάργυροι ἔχοντες κτήματα ἀβέβαια καὶ ὑποκείμενα εἰς τὰς περιπετείας τῆς τύχης προσπαθοῦσι πάντοτε νὰ τὰ πολλαπλασιάσωσιν. Οὐδεὶς μεταξὺ αὐτῶν ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς ὅ,τι εἶχε. Πρέπει ἐπομένως νὰ τοὺς θεωρῇ ἕκαστος οὐχὶ ὡς ἀνθρώπους πλουσίους καὶ ἐν ἀφθονίᾳ βιοῦντας, ἀλλ' ὡς πτωχοὺς καὶ ὑπὸ ἐνδείας κατατρυχομένους.

(Ἐκ τῶν τοῦ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ).

ΑἴΓΥΠΤΙΑΚΑ ΔΑΝΕΙΑ.

Τὰ ὑπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Κυβερνήσεως συνομολογηθέντα χρεωλυτικὰ δάνεια εἴτε διὰ λ]μόν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ εἴτε διὰ λ]μόν τοῦ ἡγεμονικοῦ (Δαίρας), ἀναβίβα-

ζόμενα κατά τὸ 1872 εἰς λίρ. στερλ. 37145017, ἀνεβιβάσθησαν κατὰ τὸ 1876 εἰς λ. στ. 65497660. Ἐκτὸς αὐτῶν κατὰ μὲν τὸ 1872 ὑπῆρχον 10 περίπου ἑκατομμύρια λ. στ. χρέος κυμαινόμενον τοῦ τε δημοσίου καὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ θησαυροῦ εἰς ἔντοκα παντὸς εἴδους γραμμάτια, κατὰ δὲ τὸ 1876 ἐξηκριβώθη ἡ ποσότης τοῦ κινητοῦ τούτου χρέους εἰς 37 περίπου ἑκατομμύρια λ. στ. Ἡ ἀναλογία αὕτη, μεταξὺ τῶν χρεωλυτικῶν καὶ τῶν κινητῶν ἐν Αἰγύπτῳ χρεῶν, εἶναι ἰδιαιτέρως ἐνδεικτικὴ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τοῦ ὀλικοῦ ποσοῦ τῶν 65 ἑκατομμυρίων λ. στ. εἶχον μέχρι τοῦδε πληρωθῆ 11 περίπου ἑκατομμύρια τὸ χρεωλυτικὸν χρέος τῆς Αἰγύπτου συμποσοῦται εἰς 54 ἑκατομ. λ. στ. ἀπέναντι τῶν ἐκ 37 ἑκατομ. προσωρινῶν χρεῶν. Ἐὰν προέβαινεν ὀλίγον ἔτι πρὸς τὰ πρόσω ἢ τοιαύτη τάσις ἐν τῇ δανειστικῇ τῆς ἐπικρατείας μηχανῇ θὰ διεσχίζετο αὕτη ἀποτόμως καὶ θὰ προέκυπτεν ἀφεύκτως ἡ οἰκονομικὴ χρεωκοπία ὑπὸ τὸ κράτος τῶν βαρέων τόκων καὶ τῆς δεινοτέρας ἀβεβαιότητος τῶν τε χρεωλυτικῶν καὶ τῶν κινητῶν χρεῶν.

Ἡ κατὰ τὴν ἐβδόμην ὄθεν Μαΐου ε. ε. γενομένη ἐν Αἰγύπτῳ ἐνοποίησης τῶν χρεῶν αὐτῆς, συμποσομένων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν εἰς 91 ἑκατομ. λ. στ., μετ' ἀπαγορεύσεως κατὰ κανόνα ἐτέρων ἐν τῷ μέλλοντι εἴτε χρεωλυτικῶν εἴτε κινητῶν, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς σάνις σωτηρίας μέχρις οὗ αὕτη διὰ τῆς ἀφειθείσης ἐπὶ τοῦ σώματός της ὀπῆς διαφθαρή ἐκ νέου. Ἐννοῶ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως ἵνα δανείζηται ἐν ἀλληλοχρέῳ λ. μ. μέχρι 50 ἑκατομ. φρ., καὶ ὅσον ἀφορᾷ μείζονας ἔτι ποσότητας, τὸν ἐλαστικὸν λόγον τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι πρὸς συνομολόγησιν τῶν τῆς δευτέρας κατηγορίας δανείων ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τῶν Ἐπιτρόπων Διευθυντῶν τοῦ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐνοποιομένου χρέους ὀργανισθέντος Εἰδικοῦ Ταμείου, ὅτι οἱ Ἐπίτροποι οὗτοι εἶναι ξένοι, ὅτι ὑποδεικνύμενοι ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὰ Αἰγυπτιακά δάνεια Κυβερνήσεων διορίζονται ἐπὶ πενταετίαν καὶ ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ ὁμόφωνος συναίνεσις αὐτῶν, ἡ πρακτικὴ

ὁμως ὄλων τῶν ἐθνῶν ἀποδεικνύει ὅτι ὁ καλλίτερος οἰκονομικὸς χαλινὸς εἶναι οὐχὶ τὰ διοικητικὰ κατασκευάσματα ἀλλὰ τὸ ἐπικρατοῦν κυβερνητικὸν ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν συμφερόντων πνεῦμα.

Διὰ τὴν ἐνοποίησιν τοῦ ἐκ 2½ διλιουίνων δραχ. κολοσιαίου τούτου χρέους ἐλήφθη ὡς βᾶσις τόκος 7 τοῖς 0]0. Τινὰ τῶν προηγουμένων δανείων λογίζονται εἰς τὴν ὀνοματικὴν ἀξίαν τῶν μετρητῶν τῶν ὡς τὰ τῶν ἐτῶν 1862, 1868, 1870 καὶ 1873· ἀλλὰ εἰς 95 τοῖς 0]0 ἐκ τῆς ὀνοματικῆς τῶν ἀξίας ὡς τὰ τῶν ἐτῶν 1864, 1865 καὶ 1867 (ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον ἐπειδὴ ἦτο ἐπὶ τόκῳ 9 τοῖς 0]0, ἡ διαφορά τοῦ τόκου μεταξὺ 7 καὶ 9 μεταβάλλεται εἰς κεφάλαιον ἀναβιβαζομένης οὕτω τῆς ἀξίας τῆς ἐνοποιήσεώς του)· τὰ δὲ λοιπὰ ἐν γένει τῶν κινητῶν χρεῶν εἰς 80 τοῖς 0]0. Ἡ ἐξόφλησις ἐνεργηθήσεται χρεωλυτικῶς (καθὶ ἐξαμηνίαν) ἐν διαστήματι 65 ἐτῶν, ἀρχομένης τῆς καρπώσεως ἀπὸ τῆς 4 Ἰουλίου 1876 ἐπὶ τῶν ἐκδοθησομένων ἐντῆ ἐπομένη κλίμακι ὁμολογιῶν: 20,100 500 καὶ 1000 λ. στ. διὰ τῶν ὁποίων θέλει γίνεῖ ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἤδη κυκλοφορούντων τίτλων.

Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν (τόκοι καὶ χρεωλύσια) τοῦ ἐνοποιομένου δανείου προσδιωρίσθησαν 6,475,256 λ. στ., ἐξ ὧν 5,790,845 προσφέρει ὁ δημόσιος θησαυρὸς καὶ 684,411 ὁ ἡγεμονικὸς (Δαίρα Σανία) ἀπὸ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ προσόδων. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς εἰδικῶς προσδιορισθέντας δημοσίους πόρους εἶναι οὗτοι οἱ ἐξῆς: 3072121 λ. στ. ἐκ τῶν Μουδηριῶν Γερμπιέ, Μενουφιέ, Σιούτ καὶ Βεχέρας, 519226 λ. στ. ἐκ δημοτικῶν φόρων καταναλώσεως Καίρου καὶ Ἀλεξανδρείας· 639668 λ. στ. ἐκ τῶν τελωνείων Ἀλεξανδρείας, Σουέζ, Δαμιάτης, Ροσέτης, Πορτ-Σαίτ καὶ Ἐλ-Αρίχ· 990800 λ. στ. ἐκ τῶν σιδηροδρόμων· 264,015 λ. στ. ἐκ τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ καπνοῦ· 200,000 λ. στ. ἐκ τοῦ ἁλατος· 60,006 λ. στ. ἐκ τῶν ἰχθυοτροφείων τοῦ κράτους· 30,000 λ. στ. ἐκ τῆς ποταμολογίας τοῦ Νείλου μέχρις Οὐκάδ.-Ἀλφα· καὶ 15,000 λ. στ. ἐκ τῆς γεφύρας Κασρ-ελ-Νεῖλ.

Μεταξύ ἀφ' ἐνός μὲν τῶν κατὰ τόπους δημοσίων ταμείων καὶ ἐν γένει οικονομικῶν διαχειρήσεων τῶν προεκτεθέντων πόρων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ Εἰδικοῦ Ταμείου τοῦ Δημοσίου Χρέους ὀργανίζεται ἄμεσος σχέσις, ἐπὶ ἀτομικῇ τῶν διαχειριζομένων τὰ πρῶτα εὐθύνη, ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν εἰσπράξεων εἰς τὸ ἐν λόγῳ Εἰδικὸν Ταμεῖον. Ἐπίσης δὲ καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ταμεῖον (Δάϊρα) ἀπ' εὐθείας θέλει καταβάλλει τὴν ἐπιβεβλημένην αὐτῷ ποσότητα πρὸς τὸ Εἰδικὸν τοῦ Χρέους Ταμεῖον, πρὸς τὸ ὁποῖον κατὰ μῆνα τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν θέλει υποβάλλει τὰς παρ' αὐτῷ συγκεντρουμένας καταστάσεις περὶ τῶν εἰσπράξεων τῶν κατὰ τόπους προμηθεθέντων ὑπαλλήλων του, οἵτινες ὀφείλουσιν ἐπίσης νὰ διατηρῶσιν εἰς γνῶσιν τὴν Κυβέρνησιν περὶ τῶν εἰς τὸ Εἰδικὸν Ταμεῖον καταβολῶν των. Ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκείας, τούτων διὰ τὴν ἑξαμηνιαίαν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐνοποιουμένου δανείου, ὀφείλει τὸ δημόσιον ταμεῖον τῆς ἐπικρατείας, ἕνα 15 ἡμέρας πρὶν ἢ λήξῃ ἡ ἑξαμηνία εἰσαγάγῃ εἰς τὸ Εἰδικὸν Ταμεῖον τὸ ἀναφανησόμενον ἔλλειμμα. Καὶ τὰνάπαλιν, ἐν περιπτώσει περισσεύματος τῶν εἰς λῆμὸν τοῦ χρέους εἰσπράξεων, τὸ περισσεύμα ἐπιστρέφεται ὑπὸ τοῦ Εἰδικοῦ Ταμείου εἰς τὸ δημόσιον κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὅτε υποβάλλονται καὶ οἱ γενικοὶ τοῦ χρέους λῆμοί.

Ἐν γένει οἱ προσδιορισθέντες διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐνοποιουμένου δανείου φόροι δὲν δύνανται νὰ τροποποιηθῶσιν ἄνευ τῆς κατὰ πλειονοψηφίαν συμφωνίας τῶν Ἐπιτρόπων Διευθυντῶν τοῦ Εἰδικοῦ Ταμείου, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ ἐκμισθώσεως τῶν φόρων τούτων, ἐξασφαλιζομένης τῆς προεκτεθείσης καθ' ἕκαστον αὐτῶν προσόδου. Πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὸ στοιχεῖον τῆς αὐτοβουλίας τοῦ ἐν λόγῳ Εἰδικοῦ Ταμείου, ὅτι ἐθεωρήθη ὡς ν ο μ ι κ ὸ ν, τρόπον τινα, π ρ ὅ σ ω π ο ν, αὐτοτελῶς ἐργαζόμενον καὶ δυνάμενον νὰ καταδιώξῃ ἐνώπιον τῶν νέων τῆς Αἰγύπτου δικαστηρίων τὸν δημόσιον θησαυρὸν αὐτῆς, διὰ πᾶσαν παράβασιν τῆς Διοικήσεως, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰς λοιπὰς ἐγγυήσεις τοῦ ἐνοποιουμένου χρέους.